

Onderzoek Skewiel Mobiel

Mobiliteit, verkeersveiligheid en participatie

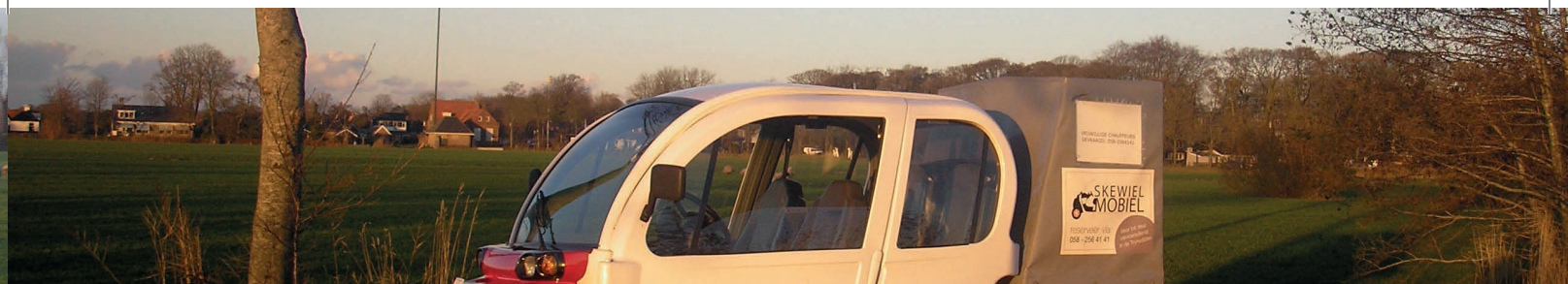

Samenvatting

In mei 2009 is in de Trynwâlden een duurzaam vervoersysteem voor ouderen van start gegaan voor korte afstanden binnen de regio met een elektrisch wagentje. Thuis blijven wonen is wat ouderen in Nederland willen, zoals blijkt uit het onderzoek door de Provinsje Fryslân: “Wat beweegt ouderen in 2025?” Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat ouderen hun sociale netwerken kunnen behouden en hiervoor is aanvullend vervoer nodig naast het huidige vervoersaanbod. Het project Skewiel Mobiel is een goed voorbeeld van een dergelijke nieuwe vervoerstream.

In november is een PraktijkOnderzoek gestart naar de effecten van dit vervoersysteem genaamd Skewiel Mobiel op de mobiliteit, participatie, welzijn en gezondheid van de gebruikers plus het bestaande vervoersaanbod en de verkeersveiligheid in de regio. Door middel van gestructureerde diepte interviews met gebruikers en niet-gebruikers zijn deze effecten in kaart gebracht. De resultaten en conclusies van de interviews worden uitgebreid beschreven.

Dit PraktijkOnderzoek geeft antwoord op de vraag: **Waarom** zet je een duurzaam vervoersysteem voor korte afstanden binnen de regio op voor minder mobiele ouderen? Het aansluitende onderzoek “Optimalisatie vervoersysteem duurzaam Skewiel Mobiel met als doel het vergroten van de mobiliteit van ouderen binnen de Trynwâlden” geeft antwoord op de vraag: **Hoe** zet je een duurzaam vervoersysteem voor korte afstanden binnen de regio op voor minder mobiele ouderen?

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Beschrijving project Skewiel Mobiel	8
1.2 Inleiding onderzoek naar effecten van Skewiel Mobiel op mobiliteit en verkeersveiligheid van ouderen	10
1.3 Probleemstelling van het onderzoek	11
1.4 Plaatsing van het onderzoek in samenleving van nu	12
1.5 Theoretisch kader, veronderstellingen vooraf, gebruikte literatuur	12
1.6 Beschrijving van de werkwijze	14
2. Inhoudelijke resultaten interviews	16
2.1 Algeheel verloop	16
2.2 Persoonskenmerken van de geïnterviewden	17
2.3 Open vraag: Wat betekent de komst van de Skewiel Mobiel voor u?	17
2.4 Mobiliteit	19
2.4.1 Frequentie en doel mobiliteit buitenshuis	19
2.4.2 Mobiliteit lopend	22
2.4.3 Eigen vervoermiddelen buitenshuis	23
2.4.4 Fietsgebruik	23
2.4.5 Scootmobielgebruik	24
2.4.6 Gebruik bromfiets, scooter, motor	25
2.4.7 Autogebruik	25
2.4.8 Georganiseerd vervoer buitenshuis	27
2.4.9 Treingebruik	27
2.4.10 Busgebruik	28
2.4.11 Vervoer met Skewiel busje naar dienstencentrum	29
2.4.12 Vervoer door derden	29
2.4.13 WMO taxi – taxibedrijf Waaksma	30
2.4.14 Valys	32
2.4.15 Vliegtuig	34
2.5 Skewiel Mobiel	34
2.5.1 Bijzonderheden omtrent gebruik Skewiel Mobiel	34
2.5.2 Bestemming en doel gebruik Skewiel Mobiel	35
2.5.3 Beeldvorming over Skewiel Mobiel	37
2.6. Verkeersveiligheid	38
2.6.1 Invloed Skewiel Mobiel op het laten staan van eigen vervoermiddel	41
2.6.2 Ervaren verkeersveiligheid in de Trynwâlden	42

2.7	Participatie en Skewiel Mobiel	43
2.7.1	Contacten met andere mensen	43
2.7.2	Betrokkenheid bij de eigen woonomgeving	44
2.7.3	Meedoen aan het verenigingsleven en aan cursussen	45
2.7.4	Welzijn, gezondheid en Skewiel Mobiel	46
2.7.5	Belang van mobiliteit buitenshuis	47
2.7.6	Belang van Skewiel Mobiel	48
2.8	Overige informatie uit de interviews	50
3	Effecten van Skewiel Mobiel	51
3.1	Effecten van Skewiel Mobiel op de mobiliteit buitenshuis van gebruikers	51
3.2	Effecten van Skewiel Mobiel op het bestaande vervoersaanbod en aanbevelingen	53
3.3	Effecten van Skewiel Mobiel op de verkeersveiligheid in de regio	54
3.4	Effecten van Skewiel Mobiel op de participatie van minder mobiele ouderen in de samenleving	55
3.5	Effecten op de samenleving in de Trynwâlden	57
3.6	Effecten op duurzaamheid	57
4	Toekomst van Skewiel Mobiel	59
4.1	Suggesties	60
4.2	Suggesties voor vervolgonderzoek	60
4.3	Aanbevelingen bij opzet soortgelijk vervoersysteem	60
5	Evaluatie doelstelling onderzoek	62
Bijlage 1	Verantwoording interview	64
Bijlage 2	Interview gebruiker Skewiel Mobiel laatste versie	66
Bijlage 3	Interview niet-gebruiker Skewiel Mobiel laatste versie	71
Bijlage 4	Overzicht (niet-)gebruikers Skewiel Mobiel	76

Inleiding

In mei 2009 is in de Trynwâlden een elektrisch wagentje van start gegaan, de Skewiel Mobiel; een tweede wagentje komt eraan. Het opvallende voertuig wordt gebruikt door minder mobiele ouderen die in de Trynwâlden wonen en een ritje binnen de Trynwâlden boeken om bijvoorbeeld naar de supermarkt te gaan of een vriendin te bezoeken.

Thuis blijven wonen is wat ouderen in Nederland willen, zoals blijkt uit het onderzoek door de Provinsje Fryslân: "Wat beweegt ouderen in 2025?". Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat ouderen hun sociale netwerken kunnen behouden en hiervoor is aanvullend vervoer nodig naast het huidige vervoersaanbod. Het project Skewiel Mobiel is een goed voorbeeld van een dergelijke nieuwe vervoerstream.

In november 2009 waren er duidelijk effecten waarneembaar van het nieuwe vervoersysteem. De Provinsje Fryslân heeft daarom opdracht gegeven tot het volgende tweeledige praktische onderzoek naar:

- De effecten die het nieuwe vervoerssysteem heeft op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid van een zeer kwetsbare groep verkeersdeelnemers: de ouderen. Het gaat hier om kennisverwerving.
- Hoe de dienstverlening van de Skewiel Mobiel geoptimaliseerd kan worden uitgaande van de wensen van de gebruikers en door het geven van meer bekendheid aan de het nieuwe vervoerssysteem op een manier die aansluit bij mogelijk toekomstige gebruikers.

Het onderzoek is uitgevoerd van november 2009 tot juli 2010 door Petra Degen, initiatiefnemer en coördinator van de Skewiel Mobiel, tevens Hoofd Ergotherapie Skewiel Trynwâlden.

De hierna volgende rapportage betreft het eerste onderdeel: De effecten van Skewiel Mobiel op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid van ouderen.

1.1 ■ Beschrijving project Skewiel Mobiel

De Trynwâlden is een landelijk gebied ten noordoosten van Leeuwarden met nog geen 10.000 inwoners. In deze regio is de organisatie Zorggroep Tellens locatie Skewiel Trynwâlden gevestigd, die ouderen stimuleert om thuis te blijven wonen. De zorgvorm die wordt aangeboden door het Skewiel Trynwâlden is in Nederland innovatief. Omdat dienstverlening, welzijn en zorg aan huis geboden wordt, is er geen verzorgingstehuis nodig in de regio en blijven ouderen in hun eigen huis wonen. Omdat de ouderen in de Trynwâlden in hun eigen woning verspreid over de verschillende dorpen blijven wonen, hebben zij een relatief hoge vervoersbehoefte. Er bestaan verschillende vervoermiddelen in de Trynwâlden, zoals een lijnbus, WMO taxivervoer en (rolstoel) vervoer van en naar het dienstencentrum. Helaas zijn deze middelen onvoldoende geschikt voor het afleggen van korte ritjes van deur tot deur binnen de Trynwâlden: om bijvoorbeeld naar de supermarkt te gaan in Gytsjerk, of om kennissen in Oentsjerk te bezoeken. Er is al lang bewezen dat het voor het welzijn van mensen erg belangrijk is om hun sociale netwerken te kunnen onderhouden. Daar moet je vaak wel de deur voor uit kunnen en dat is niet zo vanzelfsprekend als je slechter ter been bent.

Dit project richt zich op het realiseren van een additionele vervoersdienst voor deze korte afstanden binnen de grenzen van de Trynwâlden. Deze vervoersdienst – genoemd de Skewiel Mobiel – zal gebruik maken van twee elektrische voertuigen voor vier personen.

Er is bewust gekozen voor duurzaam elektrisch vervoer: een combinatie van innovatief vervoer en innovatieve energie. Toekomstgericht.

In de Trynwâlden rijdt sinds half mei 2009 het eerste voertuig. Dit is een opvallende elektrische wagen van de fa. Divaco die plaats biedt aan 4 personen. Er zit een grote kofferbak op waarin rollators of boodschappen vervoerd kunnen worden. Het wordt bestuurd door vrijwillige chauffeurs. Het wordt gebruikt door minder mobiele ouderen die in de Trynwâlden wonen en een ritje boeken om bijvoorbeeld naar de supermarkt te gaan, een vriendin te bezoeken, een terrasje aan het water te bezoeken of een rondrit door de Trynwâlden te maken. Het gaat dus om korte ritjes in de Trynwâlden zelf. De afstand van de ritten varieert van 200 meter tot 10 km. De kosten per rit zijn laag, ritten kunnen geboekt worden bij de receptie van Skewiel Trynwâlden, een locatie van Zorggroep Tellens.

De maximale snelheid van de Skewiel Mobiel is 40 km per uur, de maximale afstand zonder opladen is 50 km. Het persoonlijke contact met de chauffeur wordt heel belangrijk gevonden.

De Skewiel Mobiel (zowel de naam van het vervoersysteem als van het voertuig zelf) voorziet duidelijk in een behoefte. Er komt nog een tweede elektrische wagen bij. De wagens zelf, het opzetten van deze dienstverlening en een stukje veldonderzoek worden geheel gesubsidieerd door de gemeente Tytsjerksteradiel en de Provinsje Fryslân.

De opzet van het project is in januari 2009 tot stand gekomen in samenwerking met het Cartesius Instituut, de Universiteiten van Twente en Eindhoven, Skewiel Trynwâlden, Provinsje Fryslân en Gemeente Tytsjerksteradiel. De bedoeling was dat er wetenschappelijk onderzoek zou plaatsvinden naar hoe de elektrische wagen zelf verbeterd kan worden voor dit gebruik, wat dit vervoer betekent voor de kwaliteit van leven voor ouderen en hoe deze dienstverlening het beste opgezet en aangeboden kan worden. Want in Nederland en veel andere landen geven ouderen aan dat ze thuis willen blijven wonen en behoefte hebben aan andersoortig vervoer. De ervaringen die in de Trynwâlden opgedaan worden kunnen door het onderzoek bruikbaar gemaakt worden voor andere regio's. Wegens het opheffen van het Cartesius Instituut is grootschalig wetenschappelijk onderzoek vooralsnog niet mogelijk. Wel zijn er 3 studenten van Universiteit Twente bezig (geweest) met onderzoek naar andere deuren voor de Geme4, een communicatiesysteem tussen chauffeur en receptie en de keuze voor een tweede voertuig.

Achtergrond

De behoefte van ouderen in de Trynwâlden aan een aanvullend vervoersysteem was door de ergotherapie kenbaar gemaakt bij het management van Skewiel. Uiteindelijk heeft dit geleid tot het project Skewiel Mobiel.

In 2008 was er al een voorbereidend onderzoek gedaan door een studente van de Universiteit van Eindhoven en subsidie toegekend voor de aanschaf van voertuigen door de gemeente Tytsjerksteradiel.

In mei 2009, bij een voorbereidend overleg van de deelnemende organisaties bood de fa. Divaco aan het meegenomen wagentje, de Geme4 meteen af te leveren bij Skewiel Trynwâlden. Dit aanbod is aangenomen opdat er in de zomer al gereden zou kunnen worden. De dienstverlening is in fases op gang gekomen omdat er nog niets geregeld was wat betreft chauffeurs, stalling, planning, boeking van ritten etc, PR etc.

Stand van zaken

Inmiddels is de Skewiel Mobiel een dagelijks gezicht geworden in de Trynwâlden en een door de ongeveer 70 gebruikers zeer gewaardeerde vorm van vervoer. Er is een groep van enthousiaste vrijwillige chauffeurs, die deels het eigen dienstrooster maakt, kleine klusjes aan het voertuig zelf uitvoert en deelneemt aan de planning van de ritten. De receptionistes van Skewiel Trynwâlden plannen de gereserveerde ritten, doen veel praktische taken en ondersteunen de chauffeurs. Er is een nieuw planningsysteem van de ritten ontwikkeld waar nog ervaring mee opgedaan moet worden. Er is een folder gekomen om informatie te geven aan (toekomstige) gebruikers. Er heeft een enquête onder gebruikers plaats gevonden, op grond waarvan gewerkt wordt aan verdere uitbreiding van de dienstverlening.

1.2 ■ Inleiding onderzoek naar effecten van Skewiel Mobiel op mobiliteit en verkeersveiligheid van ouderen

Uitgangspunt van het onderzoek voorstel in november 2009 is het uitvoeren van een praktijkonderzoek, een kwalitatief onderzoek. Mobiliteit en verkeersveiligheid zijn complexe begrippen, waarvan niet duidelijk is welke factoren eraan ten grondslag liggen. Het onderzoek richt zich op de betekenis die achter het wel/dan niet gebruik van de Skewiel Mobiel ligt, wat voor gedrag, gevoelens en ervaringen spelen een rol. Erna kan pas kwantitatief onderzoek plaatsvinden of kan het kwalitatieve onderzoek zich dieper op bepaalde aspecten richten. Het gaat om het verwerven van kennis. In het onderzoeksvoorstel zijn als voorbeeld voor de richting van het onderzoek de volgende vragen genoemd waarop een antwoord gezocht wordt:

- Naar welke bestemmingen gaan de gebruikers met de Skewiel Mobiel en wat betekent dit voor hen?
- Welke andere vervoersmogelijkheden hebben de gebruikers om naar deze bestemmingen te gaan?
- Voor welke doelen nemen gebruikers het WMO vervoer en voor welke de Skewiel Mobiel?
- Beïnvloedt de mogelijkheid van vervoer met de Skewiel Mobiel de keuze om de eigen auto af te schaffen?
- Wanneer nemen gebruikers hun scootmobiel en wanneer de Skewiel Mobiel?
- Voelen gebruikers zich actiever in de samenleving door de komst van de Skewiel Mobiel?
- Naar welke bestemmingen gaan ouderen die zelf met de auto rijden en hoe veilig voelen ze zich daarbij? Hoe vaak gebruiken ze de auto?

Onderdelen van de uitvoering zijn volgens de opzet:

- Interview van 30 gebruikers, individueel af te nemen bij de mensen thuis.
 - Alle gebruikers waarvan ons bekend is dat ze nog over een auto beschikken
 - Gebruikers met een scootmobiel
 - Gebruikers die tevens over WMO vervoer beschikken, hetzij collectief vervoer hetzij een vergoedingsregeling voor particulier vervoer.
- Interview van 10 ouderen waarvan Skewiel bekend is dat ze tot dezelfde doelgroep behoren, maar nog geen gebruik maken van de Skewiel Mobiel: hoe het concept te verbeteren zodat het aantrekkelijk wordt de Skewiel Mobiel te gebruiken, hoe vullen zij nu hun behoefte aan mobiliteit en participatie in.

Het interview is bedoeld om meer de diepte in te gaan: wat betekent gebruik of geen gebruik van de Skewiel Mobiel voor de participatie en mobiliteit van ouderen, welke behoeftes leven er, hoe denken zij over de veiligheid in het verkeer wanneer ze zich zelfstandig verplaatsen met auto, scootmobiel of fiets (veiligheid voor zichzelf en andere weggebruikers); welke redenen spelen er in de keuze om de eigen auto af te schaffen;

Zelf heb ik het initiatief genomen om in overleg te treden met de Provinsje Fryslân en dit onderzoeksvoorstel te doen. Gezamenlijk is besloten dit onderzoek ook door mij uit te laten voeren. De keuze voor mij als onderzoeker is gebaseerd op de volgende redenen: ik ben een van de initiatiefnemers van de Skewiel Mobiel op grond van de door

mij geconstateerde behoeftes van ouderen voor aanvullend vervoer. Vanuit mijn vakgebied, de ergotherapie, heb ik veel ervaring met ouderen, ook in vraaggesprekken. En veel ervaring met de onderwerpen mobiliteit en verkeersveiligheid door het geven van adviezen en training van vervoermiddelen als scootmobiel, fiets, invalidervoertuig en rollator. Ik ben bekend bij en met een deel van de ouderen in de regio. Ik heb contact met andere delen van de organisatie Skewiel Trynwälden waardoor toegang tot de doelgroep gemakkelijker is. Ik ben coördinator van Skewiel Mobiel in deze organisatie, waardoor ik reeds veel informatie en beeldvorming heb over de te onderzoeken effecten door observaties, gesprekjes met ouderen en chauffeurs.

1.3 ■ Probleemstelling van het onderzoek

Vraagstelling

Wat zijn de effecten van de invoering van de vervoersdienst Skewiel Mobiel op de mobiliteit en verkeersveiligheid van ouderen (70+) in de regio? Uitgebreid met: Welke effecten zijn er op de participatie in de samenleving en op het welzijn van de gebruikers van de Skewiel Mobiel? Deze vraagstelling is uitgebreid omdat het doel van Skewiel Mobiel het verbeteren is van het welzijn van de ouderen, mobiliteit is het middel.

Doelstelling onderzoek

- In kaart brengen van effecten op mobiliteit van ouderen die optreden door implementatie van de nieuwe vervoersdienst.
- Door effecten in kaart te brengen een oriëntatie doen op structurele subsidie-mogelijkheden om vervoersdienst in stand te houden.
- Zicht krijgen op wat belangrijk is voor het optimaliseren van de mobiliteit van ouderen en hoe het geheel van vervoerssystemen waaronder Skewiel Mobiel hierop aansluit en suggesties geven voor verbetering.
- Zicht krijgen op processen in en overwegingen van ouderen die te maken hebben met verkeersveiligheid en de keuze van verschillende vervoermiddelen.
- Zicht krijgen op effecten van een veranderende mobiliteit op participatie in de samenleving en welzijn. Zijn er verschillen in mobiliteit en participatie tussen ouderen die door de komst van Skewiel Mobiel hun activiteitenpatroon buitenshuis kunnen handhaven en ouderen die al jaren noodgedwongen buitenshuis minder actief waren en nu in de gelegenheid zijn hun activiteitenpatroon (weer) uit te breiden? Of tussen gebruikers en niet-gebruikers van Skewiel Mobiel?
- (Wetenschappelijk) vervolg onderzoek mogelijk maken.
- Last but not least: Door de rapportage van de effecten mogelijk maken dat andere regio's gestimuleerd worden om zelf de eigen vervoersmogelijkheden voor ouderen te evalueren en waarnodig uit te breiden.

*Dit onderzoek over mobiliteit en verkeersveiligheid geeft antwoord op de vraag: **Waarom** zet je een dergelijk vervoerssysteem op? Het andere deel van het onderzoek, het optimaliseren van de dienstverlening, geeft antwoord op de vraag: **Hoe** zet je een dergelijk vervoerssysteem op?*

1.4 ■ Plaatsing van het onderzoek in samenleving van nu

Uit een verslag van bijeenkomsten van Provinsje Fryslân met als thema: Wat beweegt u in 2025? Denk mee over veilige mobiliteitsoplossingen voor ouderen in Fryslân:

- “Ouderen vormen de meest kwetsbare groep van verkeersdeelnemers. Op dit moment is maar liefst 33 procent van de verkeersslachtoffers ouder dan 65 jaar.”
- “De samenstelling van de bevolking in Fryslân verandert sterk. Het inwonertal loopt terug en de gemiddelde leeftijd stijgt. De verschijnselen vergrijzing en krimp zorgen mede voor een daling van het aanbod van winkels en (zorg)voorzieningen en een dalende vraag naar woningen. Tegelijkertijd worden ouderen steeds mobieler: ze zijn steeds vaker en langer onderweg en blijven steeds minder achter de geraniums zitten.”

Onderzoek naar de effecten van een nieuwe en wel duurzame vervoersdienst in een regio waar reeds veel ouderen thuis blijven wonen, waar zowel een dienstencentrum is met een concentratie van ouderenwoningen als dorpen zonder voorzieningen als winkels is dus relevant om vorm te kunnen geven aan de nabije toekomst.

1.5 ■ Theoretisch kader, veronderstellingen vooraf, gebruikte literatuur

Ik zie het als een verkennend onderzoek, waarop onderzoeken aan kunnen sluiten met als thema's:

- Design van vervoersmiddelen of vervoersdiensten voor ouderen.
- Wat betekent mobiliteit nu echt voor het welzijn van een oudere.
- Hoe zien ouderen hun eigen verkeersveiligheid?
- Hoe maken ouderen de keuze hun eigen vervoermiddel en complete zelfstandigheid los te laten en over te gaan op een vervoersdienst als gevolg van afgenomen verkeersveiligheid?
- Hoeveel ouderen in een regio maken gebruik van een vervoersdienst als Skewiel Mobiel en wat betekent dit voor de samenleving als geheel?

De waarde ervan vind ik dat er een check is van wat mensen zeggen dat ze doen wat betreft mobiliteit en wat ze daadwerkelijk doen. Het is geen abstract verhaal maar een praktijkverhaal.

Verduidelijking van gebruikte begrippen

Mobiliteit	in het kader van dit onderzoek: Het zich buitenshuis verplaatsen.
Participatie	meedoen aan activiteiten in de samenleving zoals winkelen, bezoeken van vrienden en familie, korte interacties met bekenden, deelnemen aan cursussen en verenigingen, weten wat er speelt bij mensen in de omgeving, wat er verandert in de omgeving.
Verkeersveiligheid	Zowel het zich veilig voelen tijdens het zich buitenshuis verplaatsen als het door eigen (bewust of onbewust) gedrag niet in gevaar brengen van andere verkeersdeelnemers.
Welzijn	eigen mogelijkheden optimaal kunnen gebruiken, zich goed voelen

Persoonlijke motivatie voor deze probleemstelling/vraagstelling

Ik heb de effecten gezien van invoering van een scootmobiel bij cliënten: vrijheid die terugkeert, meer onder de mensen zijn, meer activiteiten ondernemen, afhankelijkheid van anderen neemt af. Duidelijke effecten op welzijn en participatie. Maar een scootmobiel is niet voor iedereen die minder mobiel is en niet altijd een adequaat vervoermiddel voor afstanden buitenshuis in de regio. Daarom heb ik mij ingespannen voor de opzet van het project Skewiel Mobiel. Ik zie ook door Skewiel Mobiel dergelijke effecten en wil deze onderzoeken om de mobiliteit en daarmee het welzijn van ouderen in de Trynwâlden en mogelijk daarbuiten te bevorderen. Zelfstandigheid en vrijheid zijn voor mij een groot goed. Mensen ontmoeten ook.

Ik ben ervan overtuigd dat de meeste ouderen in hun eigen huis en dorp of wijk willen blijven wonen en dat een vervoersdienst van deur tot deur een onmisbare voorwaarde daarvoor is.

Veronderstellingen vooraf gebaseerd op eigen kennis en ervaring plus observaties van gebeurtenissen rond Skewiel Mobiel

- Ouderen gebruiken de Skewiel Mobiel voor ritjes in de Trynwâlden om niet kennissen te hoeven vragen om te rijden; ze verplaatsen zich daardoor vaker buitenshuis.
- Ze doen deze ritjes niet met WMO vervoer omdat de drempel daarvoor hoger is, de begeleiding van de chauffeurs minder is, de chauffeur niet wacht om 2 winkels achter elkaar te kunnen bezoeken, de wachttijden groter zijn.
- Ze doen deze ritjes niet per gewone taxi omdat de kosten daarvoor groter zijn en de begeleiding van de chauffeurs minder is.
- Ouderen die al langer minder buitenshuis mobiel waren maken relatief minder gebruik van Skewiel Mobiel omdat hun activiteitenpatroon al kleiner geworden was; mogelijk groeit dit weer. Ouderen die minder mobiel werden vlak voor of tijdens de komst van Skewiel Mobiel behouden hun activiteitenpatroon beter en maken vaker gebruik van Skewiel Mobiel.
- Wanneer het activiteitenpatroon al jaren laag is voelen ouderen minder behoefte om zich buitenshuis te verplaatsen.
- Meer mobiel buitenshuis betekent een groter gevoel van welzijn en een betere participatie in de samenleving.
- Scootmobiel gebruikers nemen de Skewiel Mobiel alleen met slecht weer.
- Ouderen schaffen door de Skewiel Mobiel sneller hun auto of scootmobiel of fiets af als ze het rijden ermee niet veilig meer vinden.
- Niet-gebruikers van de Skewiel Mobiel (uit de doelgroep) ervaren een drempel om deze te gebruiken door het opvallende wagentje, door onbekendheid, door verhalen van anderen, door niet te erkennen dat ze zichzelf niet meer kunnen verplaatsen.

Gebruikte literatuur en informatie

Voor de opzet van het onderzoek en de rapportage heb ik gebruik gemaakt van het volgende boek:

- Opzet onderzoek en rapportage: Kwalitatief onderzoek: praktijk en theorie – Ilja Maso en Adri Smaling

Overige literatuur en informatie

- Grijs op reis – over de mobiliteit van ouderen – Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid
- Strategisch plan voor de verkeersveiligheid 2010-2025 – verkenning Ouderen en Mobiliteit – Provincie Fryslân
- Eindrapport Onderzoek kwetsbare verkeersdeelnemers – Blijf veilig mobiel

- Informatiefolder Valys
- Informatie op de website gemeente Tytsjerksteradiel over de WMO
- Mondelinge informatie van Taxibedrijf Waaksma over collectief vervoer

1.6 ■ Beschrijving van de werkwijze

Twee groepen ouderen worden geïnterviewd over de onderwerpen mobiliteit, verkeersveiligheid, participatie en welzijn met als leidende draad: wat is hun manier van leven, hun behoefte aan vervoer en hoe sluit de vervoersdienst Skewiel Mobiel hierop aan.

De eerste groep: gebruikers van Skewiel Mobiel. De tweede groep: oudere inwoners van de Trynwâlden die Skewiel Mobiel (nog) niet gebruiken, de Niet-gebruikers.

Opzet en inhoud van de interviews

Voor het interview krijgt de oudere een A4 te lezen met de verantwoording waarom het interview gehouden wordt, waarom juist hij of zij gevraagd is om aan het onderzoek mee te werken en wat er met de informatie gebeurt. (zie bijlage 1)

Waar mogelijk zijn de vragen van beide groepen hetzelfde gehouden om vergelijking tussen de groepen mogelijk te maken. In beide gevallen is het een open interview met een beginvraag die wat ruimer is dan het gebied waar de vraagstelling zich op richt om open te staan voor eventuele relevante informatie op andere gebieden dan waar tevoren bedacht was dat er effecten te zien zouden zijn van Skewiel Mobiel. De beginvraag vraagt naar de eigen kennis en ervaring van de geïnterviewde ouderen.

Er worden kort vragen gesteld over de leefsituatie en de zorgbehoefte om een beeld te creëren van de persoon voor een lezer die de geïnterviewde niet kent.

De mobiliteit buitenshuis is in klassen ingedeeld om vergelijking mogelijk te maken en variatie in de te interviewen ouderen. De onderwerpen zijn voor de overzichtelijkheid op aparte bladzijdes gehouden:

- Blz. 1: Leefsituatie, open vraag en overzicht mobiliteit.
- Blz. 2: Mobiliteit, verplaatsingen buitenshuis in de Trynwâlden
- Blz. 3: Verschil tussen de vervoermiddelen
- Blz. 4: Overwegingen om eigen vervoer te laten staan uit oogpunt van verkeersveiligheid
- Blz. 5: Effect op participatie
- Blz. 6: Effect op welzijn
- Blz. 7: Overig

Op de inhoud van de interviews wordt van tevoren en na het houden van een aantal interviews commentaar gevraagd aan de diverse leden van de projectgroep Skewiel Mobiel: medewerkers van de Provinsje Fryslân, gemeente Tytsjerksteradiel, Skewiel Trynwâlden, Cartesius Instituut, Technische universiteit Twente en Technische Universiteit Eindhoven. Dit commentaar is verwerkt.

Na elk interview wordt gekeken of de opzet en vraagstelling van het interview aangepast moet worden voor een beter resultaat en indien nodig aangepast.

Voor de laatste versie van de interviews: zie bijlages 2 en 3

Tijdens het interview wordt de informatie kort op een uitdraai van de vragen geschreven om zoveel mogelijk ruimte te bieden voor een dieper gesprek. Daarom wordt het gesprek niet opgenomen en wordt er niet ter plekke met een lap top gewerkt.

Tijdens het interview worden de hoofdlijnen van wat genoteerd is ter controle verteld aan de ouderen met de vraag of het zo goed weergegeven is. De uitwerking van de interviews vindt dezelfde dag of de dag erna plaats.

De oudere wordt open en met respect benaderd en met interesse naar de leefwereld van de oudere. De oudere wordt gestimuleerd zijn gedachten en gevoelens te uiten. De eigen mening van de oudere wordt waar mogelijk zo letterlijk mogelijk weer gegeven.

Keuze en benadering van de geïnterviewden

Het doel is om zoveel mogelijk verschillende ervaringen en effecten te inventariseren. Daarom wordt bewust gezocht naar variatie in woonplaats, mobiliteitsklasse, geslacht, leeftijd, leefsituatie, verzorgingsbehoefte, gebruik van vervoermiddelen, frequentie van het gebruik van Skewiel Mobiel, de met Skewiel Mobiel bezochte bestemmingen. Daartoe wordt zowel van gebruikers als niet- gebruikers een overzicht gemaakt (zie bijlage 4).

De te interviewen personen worden geselecteerd uit de lijst Gebruikers die de receptie van Skewiel Trynwâlden hanteert. Zowel personen waarvan de leefsituatie deels bekend is bij chauffeurs, receptionisten, en ergotherapeuten als personen waarvan geen informatie bekend is worden uitgenodigd voor een interview.

De niet-gebruikers zijn voor het grootste deel slecht mobiele ouderen waarvan ik me af vroeg waarom ze Skewiel Mobiel niet gebruikten, hoe zij hun vervoer regelden en waar hun behoefte lag. Dit om zicht te krijgen op mogelijke andere gewenste aanvullende vormen van vervoer; of misschien maakten ze creatiever gebruik van bestaande vervoersmogelijkheden. Er is 1 buitenshuis zeer actieve oudere bij zonder auto en aan de andere kant een buitenshuis niet-actieve oudere. Er is 1 persoon bij die zeer slecht mobiel is maar altijd veel van het WMO vervoer en de trein gebruik heeft gemaakt. De ouderen worden telefonisch benaderd met de vraag of zij mee willen werken aan het onderzoek en bereid zijn tot een interview van ongeveer een uur. Vervolgens wordt een afspraak gemaakt.

Inhoudelijke resultaten interviews

2.1 ■ Algeheel verloop

Uiteindelijk zijn er 25 gebruikers van Skewiel Mobiel geïnterviewd en 8 niet-gebruikers (in plaats van 30 en 10). Het plannen en interviewen nam wat meer tijd in beslag dan voorzien. Het is gelukt om een grote variatie aan te brengen in deelnemers aan de interviews. Helaas zijn er nog geen gebruikers van Skewiel Mobiel in de dorpen Rypstjerk, Wyna en Tytsjerk. In Rypstjerk en Tytsjerk is wel een niet-gebruiker geïnterviewd. Elk gesprek heb ik als zinvol ervaren met nieuwe elementen. Altijd was er wel een verrassende, kernachtige uitspraak. De opzet van de interviews is wat bijgeschaafd maar niet veel veranderd. De gesprekken verliepen in een positieve sfeer en gaven een beeld van wat de persoon belangrijk vond in het leven, hoe hij/zij vorm gaf aan het leven van elke dag. De antwoorden op de vragen vormden dan ook een logisch geheel. De groepen gebruikers en niet-gebruiker zijn in de interviews gescheiden gehouden al loopt het in de praktijk door elkaar. Onder de gebruikers zijn 2 personen die Skewiel Mobiel vanwege gezondheidsproblemen tijdelijk gebruikten en (voorlopig) niet meer. Er was 1 persoon wiens dochter een rondrit voor hem geregeld had zonder dat hijzelf hiertoe behoefte had aangegeven. Van de niet-gebruikers bleek 1 persoon de Skewiel Mobiel wel een keer gebruikt te hebben maar dat was niet geregistreerd door de receptie. De gesprekken met echt)paren maakten duidelijk dat de mobiliteit van de partners niet altijd te scheiden was, het is een systeem samen. Ik heb vooraf een keuze gemaakt of ik de man of de vrouw zou interviewen. Relevante informatie van de partner heb ik betrokken in de verslaglegging. De uitwerking van de interviews verliep goed, zoals gepland.

2.2 ■ Persoonskenmerken van de geïnterviewden

	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage	Niet-gebruikers in aantallen	Niet-gebruikers in percentage
Leeftijd				
50-55	-	0	-	0
55-60	1	4	-	0
60-65	1	4	1	12,5
65-70	-	0	-	0
70-75	5	20	-	0
75-80	4	16	-	0
80-85	6	24	4	50
85-90	5	20	3	37,5
90-95	3	12	-	0
Woonplaats				
Aldtsjerk	3	12	-	0
Gytsjerk	9	36	1	12,5
Mûnein	2	8	1	12,5
Oentsjerk	11	44	4	50
Readtsjerk	-	0	-	0
Ryptsjerk	-	0	1	12,5
Tytsjerk	-	0	1	12,5
Wyns	-	0	-	0
Geslacht				
Man	5	20	2	25
Vrouw	20	80	6	75
Samenlevingsverband				
Alleenstaand	15	60	7	87,5
Met partner	9	36	1	12,5
Met kind	1	4	-	0
Huishoudelijke hulp				
Ja	19	76	6	75
Nee	6	24	2	25
Persoonlijke verzorging				
Ja	6	24	6	75
Nee	19	76	2	25

2.3 ■ Open vraag

Wat betekent de komst van de Skewiel Mobiel voor u?

Deze open vraag aan alle gebruikers van de Skewiel Mobiel bleek altijd het thema van het gesprek weer te geven: hoe belangrijk is deze vervoersdienst, hoe past het bij hun manier van leven en waarvoor gebruiken ze Skewiel Mobiel. Elk gesprek was weer

anders en voor mij verrassend, soms een accentverschil, soms een andere visie. Daarom alle 25 antwoorden achter elkaar gecombineerd met de gebruiksfrequentie van die persoon. Zoveel mogelijk is het letterlijke antwoord weergegeven, vaak vertaald uit het fries:

- "Meer onafhankelijkheid. Ik wil het altijd zelf regelen. Van een ander afhangen is het allerergste." (1x per week)
- "Da's mooi, een uitkomst. Elektrische fiets en scootmobiel wilden niet meer. Ik ben afhankelijk van dit vervoer, bijv. om medicijnen op te halen. Kinderen kunnen ook niet altijd rijden. Ik zie heel slecht, heb o.a. problemen met hart, longen. Ik wil niet een ander tot last zijn, ik wil zelf." (1-3x per week)
- "Een uitkomst. Ik kan nog geen afstand nemen van mijn auto, al kan ik er niet meer in rijden. Een ander rijdt erin met mij. Ik moet al van zoveel afstand doen. De literaire club heb ik afgezegd, ik hoor het niet goed genoeg meer." (1x per week)
- "Voor mijn man is het ideaal. Voor mij nog niets. Eén keer mee geweest naar Bob gebouw voor kaartclub, drie kwartier te vroeg afgezet. Nog 1 keer gepland, zelf afgebeld omdat het glad was; had achteraf wel gekund omdat die chauffeur mij had kunnen steunen bij het lopen, die ken ik" (minder dan 1x per maand)
- "Ik vind het een ideaal iets. Ook als het regent, bij harde wind." (minder dan 4x per maand)
- "Ideaal. Om daar een taxi voor te vragen doe je niet. Even naar de Spar of de bakker. Moeten ze wachten dat je boodschappen haalt." (1x per week)
- "Een veilig gevoel, dat ik wat achter de hand heb. Als mijn vriendin (90, ogen worden slecht) niet meer kan rijden kunnen we samen met de Skewiel Mobiel. Mooi als je zelf naar de winkel kan, met hoeveel mensen je dan praat." (minder dan 1x per maand)
- "Dat het makkelijker wordt, hoef ik Waaksma niet te bellen." (minder dan 1x per maand)
- "Ik vind het ideaal, gaan we naar de soos in Gytsjerk" (1x per week)
- "Ik vind het een prachtig idee. Ik heb me er ook voor ingezet." (minder dan 1x per maand)
- "Een heleboel. Al ga ik er niet zoveel mee weg. Naar de drogist, mijn kleinzoon, een rondrit, naar Joustra (winkel met huishoudelijke artikelen). Samen met mijn man, of alleen of hij alleen." (minder dan 4x per maand)
- "Een uitvinding. In de winter heb ik hem heel veel gebruikt. Ik mag niet vallen in verband met mijn knie." (1x per week)
- "Het is een gevoel, van de mogelijkheid is er om te gaan. Meer vrijheid, het wordt ruimer." (minder dan 4x per maand)
- "Ik vind het wel mooi maar ik ben het liefste thuis." (minder dan 1x per maand)
- "Een uitkomst. Ik haal voor de hele week de boodschappen." (1x per week)
- "Heel belangrijk iets voor vervoer als je alleenstaand bent en je hebt verder niets." (minder dan 1x per maand)
- "Prima. Met z'n tweeën naar de dokter. Of mijn man alleen naar de fysiotherapie. (man 1x per week)
- "Goed. Ik ben ermee weg geweest." (minder dan 4x per maand)
- "Is zelf chauffeur Skewiel Mobiel. Mocht 6 weken niet auto rijden vanwege een operatie, heeft toen zelf paar keer Skewiel Mobiel gebruikt. Mag nu weer auto rijden. Gaat ook weer vrijwilligerswerk als chauffeur oppakken." (minder dan 4x per maand)
- "Fantastisch. Eerst geneerde ik me ervoor. Nu vind ik het heerlijk, is het een uitkomst." (1x per week)

- “Op het moment nog weinig. Van de winter als er sneeuw en ijs komt zou het wel makkelijk zijn.” (minder dan 1x per maand)
- “Je hebt een vervoermiddel, voor naar de winkel, de dokter, een bakje koffie.” (1x per week)
- “Keurig. Dan kun je overal komen.” (1-3x per week)
- “Prima. Om boodschappen te doen.” (1x per week)
- “Geweldig vind ik het.” (1-3x per week)

Hoe belangrijk is het voor u om zelf de deur uit te komen en waarom?

Deze open vraag is aan de niet-gebruikers van Skewiel Mobiel gesteld aan het begin van het interview. Alle antwoorden:

- “Heel belangrijk. Ik kom nu de deur niet uit, veel problemen met mijn knie. Ik kan me er wel wat bij neerleggen.”
- “Heel belangrijk, ik kan niet altijd in huis zitten. Ik handwerk veel. Alle dagen ga ik een slagje om met de scootmobiel als het kan wat betreft het weer.”
- “Een van de allerbelangrijkste dingen, in de buitenlucht. Even weg, even uit huis. Van de winter geen scootmobiel gebruikt, ook nauwelijks met de auto.”
- “Is heel belangrijk. Moet wel zo zijn dat ik niet aan een bepaalde tijd gebonden ben. Ik ben niet meer aan een bepaalde tijd gebonden nu ik ouder ben.”
- “Ik ben niet zoveel weg. Wel contacten in de buurt. Ik praktiseer er niet over.”
- “Helemaal niet belangrijk, ik heb er geen zin meer aan. Het is me veel te druk.”
- “Heel belangrijk. Ik hang niet graag van iemand af. Zelf kun je op de tijd gaan die je zelf wil. Anders kun je niet spontaan de deur uit. Dan zou ik soms niet gaan.”
- “Heel belangrijk, vooral met de sociale contacten. Als je altijd in huis blijft zitten, op een gegeven moment blijven de mensen toch weg.”

2.4 ■ Mobiliteit

2.4.1 ■ Frequentie en doel mobiliteit buitenshuis

Vraag aan gebruikers van Skewiel Mobiel en niet-gebruikers

Hoe vaak per week komt u buitenshuis en waarvoor?

Antwoorden van gebruikers:

- Elke dag
- Twee keer per week – elke dag
- Blokje om, vaste afspraken.
- Afhankelijk van het weer, bij mooi weer alle dagen eruit.
- In de winter 1 keer in de 14 dagen, voor boodschappen. In de zomer met mooi weer, elke dag met scootmobiel weg.
- Van half december tot half februari maar een paar keer buiten geweest vanwege de gladheid. Anders zeker 3 keer per week, niet elke dag. Dokters komen thuis, bloed afnemen ook, hulp kan boodschappen doen, medicijnen worden thuis bezorgd.

- Af en toe het huis uit, minder dan 1 keer per week. Zit wel buiten in de tuin. Alles komt thuis: bakker, slager, supermarkt.
- Bijna nooit. Houdt niet van boodschappen doen. Veel vrienden en familie overleden.
- Wil geen boodschappen meer doen, ziet niet wat er in de schappen staat. Hulp in winkel is prima, maar wil het niet meer.
- Niet elke dag, doet boodschappen op de fiets. Is niet koffiedrinkerig.
- Paar keer per week naar activiteiten in Heemstra State. Is zomers niet.
- Alle dagen. Gras maaien, jacht, voor vogelwacht, vrijwilligerswerk, naar kaarten, blokje om op de fiets.
- Niet elke dag. Bestelt kleding via postorderbedrijf, geen vervoer naar winkel en kleding passen in winkel is moeilijk door lichamelijke problemen. Heeft op goede burens na niet veel vrienden of kennissen meer. Uitjes van Rode Kruis.
- Alle dagen wel, vrijwilligerswerk, boodschappen doen en een stukje wandelen. Een keer bij iemand op bezoek. Met eigen auto naar Nunspeet.
- Niet elke dag, ook gewend thuis te zitten.

Antwoorden van niet-gebruikers Skewiel Mobiel:

- 3 keer per week naar winkel met rollator. Spar brengt boodschappen, dochter brengt de boodschappen van verdere winkels.
- Boodschappen worden gebracht door de supermarkt; als dat niet mogelijk is haalt de hulp ze; heeft hiertoe 1 uur extra hulp gekregen.
- Bijna elke dag wel een afspraak, kapper aan huis. Komt niet alle dagen buiten. Veel contacten in de buurt, mensen komen bij haar. Hulp doet boodschappen, soms gaat ze mee.
- Dit jaar nog niet buiten geweest. Zat verleden jaar in de zomer ook niet buiten. SRV man brengt 3 keer in de week de boodschappen, redt zichzelf. Leest veel. Liep vroeger wel met rollator in bos tegenover de woning. Incidenteel in rolstoel naar buiten met kinderen, al lang niet gebruikt.
- Bijna alle dagen, ook bij geen afspraak toch een stukje lopen. Voor de boodschappen, vaste activiteiten en vrijwilligerswerk.
- Bijna elke dag. Zoveel mogelijk op eigen gelegenheid. Het dorp in met de rolstoel of de scootmobiel. Er is altijd iemand die groet of een praatje maakt. Of naar een drukke kruising, naar het verkeer kijken. Of de natuur in.

Zou u vaker het huis uit willen gaan, en waar zou u dan heen willen gaan? Wat is de reden dat u dit nu niet doet?

Antwoorden van gebruikers:

- Net zo vaak erop uit als nu. Zou graag willen fietsen, gaat niet meer.
- Nee (10 keer).
- Ja, wel vaker. Zondags vooral. Bijv. naar Grote Wielen, Surhuisterveen, Hurdegaryp. Wil niet alleen gaan.
- Ja. Geen idee. Naar Lauwersoog en Harlingen. Maar als je er bent, is je verplaatsen van de ene plek naar de andere lastig. Ben ik wel van plan te doen, met WMO vervoer meer uitstapjes. Dit jaar niet met vakantie. Afhankelijk van weer en gezondheid, samen met (dementerende) man. Moet op mezelf passen, moet er zijn voor mijn man. Altijd is er de druk om op tijd thuis te zijn.
- Ja. Komt 80% door gebrek aan financiën. Zou vaker verder weg willen, op familiebezoek. Familie woont niet in Friesland, ze is 15 jaar geleden in deze regio komen wonen. Wil graag op cruise naar Noorwegen.
- Maakt mij niets uit, ben nooit zo uithuizig geweest.

- Als het mooi weer is wil ik er op uit. Omdat zijn hart niet stabiel is en hij diverse keren met spoed in het ziekenhuis beland is durven ze niet meer met vakantie, ook niet in Nederland. Stonden jaren op een camping in Drente, elektrische fietsen mee. Nu alleen tochtjes in de omgeving met scootmobiel, willen in de buurt van de dokters blijven.
- Gaan al jaren niet meer op vakantie, vroeger wel gedaan. Als haar man er niet zou zijn en ze alleen was zou ze weleens meedoen aan een uitstapje van Heemstra State. Doet ze nu niet, mag wel van haar man. Ze wil hem niet zo lang en zo vaak alleen laten. Gaat wel alleen te kaarten of bij iemand op bezoek. Zou als ze alleen was wel elke week naar Sjoerdahiem in Gytsjerk kunnen om iemand te bezoeken (is verhuisd naar ander dorp).
- Ja, soms wel. Een keer naar Wyns, er even uit. Zij met fiets, vriendin met scootmobiel. Gaan ze met mooi weer proberen. Vaker met bus naar winkelcentrum in Damwoude. Bushalte is ver van winkelcentrum, lopen erheen is probleem. Skewiel Mobiel rijdt er niet heen.
- Haar man wel, zij niet. Is een echte sporter en Trynwâldster. Hij wil rondkijken in de omgeving.
- Nee. Als ik alles nog goed kon zien zou ik nooit thuis zijn. Was altijd op de fiets, in de natuur. Eieren zoeken, heb dit 85 jaar gedaan. Vissen.
- Maakt mij niet uit. Ik kan wel even op de fiets weg. Als mijn man slaapt, tenzij hij van slag af is.
- Ik kan niet alle dagen weg. Ik moet geen ruzie hebben met de vrouw.
- Ja. Om een visje te eten in Lauwersoog. Gaat dit misschien nog wel met de WMO taxi doen met de buurvrouw. Ging 4 jaar geleden nog met trein of bus naar dochter in Italië.
- Ja. Bijvoorbeeld naar Hurdegaryp, mooi dorp, goed winkelen, zijn activiteiten. Moet nu 2 bussen hebben. Kost teveel energie en tijd.
- Ja, naar Leeuwarden om te winkelen. Of naar Sneek, woont een nichtje. Wat moet ik daar alleen?
- Eerst overlijden man verwerken, langzaam erop uit. Caravan is verkocht. Ging verleden jaar na de zomer nog met man naar Zwitserland met auto en caravan. Gingen 2 keer per jaar op vakantie.
- Ja, meer kilometers van Valys nodig dan 750 voor bezoek aan familie en kennissen.

Antwoorden van niet-gebruikers:

- Ja, als ik beter mobiel was zou ik vaker met WMO taxi naar het winkelcentrum in Damwoude gaan. Vaker kennissen bezoeken, maar veel zijn overleden. Wandelen en fietsen, in ieder geval vaker naar buiten.
- Ja, mist het "strunen" in winkels, zien wat er te koop is. Als ze nu in winkels komt pakt ze snel wat nodig is doordat haar energie beperkt is. Wil nog niet in een rolstoel om dit te doen, is ze nog niet aan toe (heeft week later rolstoel aangevraagd bij ergotherapie)
- Ja. Zou vaker met Valys weg willen, bijv. op familiebezoek. Kilometerbudget is te klein. Ik mag vreselijk graag shoppen, ik kan het niet, ik zou het verschrikkelijk graag willen. Ik bestel nu uit een boekje.
- Ik zou het niet weten. Zondags niet altijd een afspraak, nodigt dan iemand uit.
- Nee. Nooit veel weg geweest, nooit met vakantie. Hoort slecht in gezelschap.
- Nee.
- Eerst wel. Ik kan me nu goed thuis vermaken. Vroeger moest ik erop uit, nu ga ik erop uit.

2.4.2 ■ Mobiliteit lopend

Mobiliteit lopend	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage	Niet-gebruikers in aantallen	Niet-gebruikers in percentage
Zonder hulpmiddel				
verder dan 1 km	5	20	1	12,5
van 500 m-1 km	-	0	-	0
minder dan 500 m	-	0	1	12,5
Met stok				
verder dan 1 km	1	4	-	0
van 500 m-1 km	-	0	-	0
minder dan 500 m	1	4	-	0
Met rollator				
verder dan 1 km	4	16	-	0
van 500 m-1 km	8	32	2	25
minder dan 500 m	6	24	4	50
Lopend minder dan 1 km sinds				
Meer dan 5 jaar	7	28	4	50
Sinds 1-5 jaar	6	24	2	25
Korter dan 1 jaar	2	8	1	12,5
Tijdelijk	1	4	-	-
Loopt verder dan 1 km	9	36	1	12,5

Reacties van gebruikers Skewiel Mobiel:

- Elke dag een blokje om met rollator.
- Ongeveer 2 keer per week buitenshuis, bij mooi weer vaker, liefst elke dag. Met rollator naar winkel of naar kinderen die in de buurt wonen.
- Elke dag met rollator, bij mooi weer langere afstanden. Loopt naar supermarkt in de buurt of kledingzaak.
- Ongeveer 2 keer per dag, stukje wandelen met rollator.
- Paar keer per week lopend boodschappen doen, behalve van de winter.
- Iedere dag in dorp, veel kennissen.
- Loopt soms bij mooi weer een beetje op straat, maar je treft nooit een prater.
- Drie keer per dag lopen ze een blokje om.
- Elke dag lopend, even naar brievenbus of de bakker.
- Loopt met rollator door dorp, gaat koffie drinken bij kennissen.
- Loopt bij mooi weer blokje om met rollator. Loopt naar buurvrouw, maar die komt vaker bij haar.
- 's Middags even een loopje, vaak naar kerkhof.
- Elke dag, wandel 2-3 keer per dag. Even lopend naar kennissen of winkels. Naar Heemstra State voor activiteiten en om te eten. Deze winter slechts 1 keer eten thuis laten brengen vanwege de sneeuw.

Reacties van niet-gebruikers Skewiel Mobiel:

- Elke dag op terrein van Heemstra State.
- Loopt meer dan 10 km, loopt naar ander dorp. Ook bij geen afspraak, toch een stukje lopen.

2.4.3 ■ Eigen vervoermiddelen buitenshuis

Meerdere antwoorden mogelijk

Vervoermiddel	Gebruikers		Niet-gebruikers	
	in aantallen	in percentage	in aantallen	in percentage
Fiets	9	36	2	25
Scootmobiel	6	24	3	37,5
Rijdt auto	2	8	2	25
Auto partner	1	4	-	0
Geen	11	44	3	37,5

2.4.4 ■ Fietsgebruik

Fietsgebruik	Gebruikers		Niet-gebruikers	
	in aantallen	in percentage	in aantallen	in percentage
Meer dan 5 jaar niet meer	8	32	4	50
Sinds 1-5 jaar niet meer	7	28	2	25
Korter dan 1 jaar niet meer	1	4	-	0
Tijdelijk geen gebruik	2	8	-	0
Fiets in gebruik	3	12	1	12,5
Electrische fiets in gebruik	4	16	1	12,5

Redenen om te stoppen met fietsen door gebruikers Skewiel Mobiel en niet-gebruikers

• Slechtziendheid	3
• Been/knieproblemen	9 (1 bij elektrische fiets, 1 bij lage instap)
• Rugproblemen	1
• Evenwichtstoornissen	2
• Hartproblemen	3 (waarvan 2 tijdelijk gestopt met fietsen)
• Vaak vallen, onduidelijke oorzaak	4 (ook bij elektrische fiets)
• Afstappen moeilijk	3 (ook bij elektrische fiets)
• Opstap en afstap moeilijk	1 (ondanks lage instap)
• Vertrouwt zich niet meer	1
• Durft niet in verkeer	1
• Gebruikt auto	2

Overige ervaringen fietsgebruik van beide groepen:

- Elektrische fiets niet aanschaffen i.v.m. de kosten.
- Heer heeft damesfiets, zadel laag gezet zodat hij met beide voeten op de grond kan. Afstand van 3 km nu te ver, misschien zonder wind mogelijk. Paar keer gevallen, zwikt dan door 1 been met afstappen. Gaat 2 keer per week op de fiets boodschappen doen. Elektrische fiets geen succes. Fiets viel 2 keer boven op hem, krijgt hij zelf niet getild, 1 keer 10 minuten op de grond gelegen.
- Fietst bij mooi weer, voor boodschappen in de omgeving, soms een uitstapje. Moet fietsen van de dokter.
- In de winter niet veel gefietst, wil dit weer oppakken, voor ritjes in de natuur. Op de fiets kun je niet veel boodschappen meenemen.

- Fietst soms een tochtje met vriendin of dochter. Verder voor vervoer in de Trynwälden.
- Fietst naar winkels in Gytsjerk of Hurdegaryp, doet altijd boodschappen op de elektrische fiets. Man fietst niet meer alleen, samen met haar bijna ook niet meer, is niet meer vertrouwd. Steekt zo de weg over.
- Elke dag op de fiets, geen tochtjes. Eigen auto.
- Er zijn in Oentsjerk geen fietspaden, durfde niet te fietsen toen ze hier 13 jaar geleden kwam wonen.
- Durft nog niet alleen te fietsen, hart is niet stabiel. Bij harde wind is fietsen te zwaar. Wil elektrische fiets kopen, kan aanschaf op dit moment niet betalen.
- Duofiets van Heemstra State met vrijwilliger, 1 keer in de 14 dagen.
- Fietst en loopt ook bij slecht weer. 1 keer gevallen, zadel lager gezet. Heeft twee fietsen, 1 stevige fiets voor boodschappen maar instap is vrij hoog. Is nog steeds alert bij op- en afstappen, terwijl ze de benen hoog op kan tillen.

Van de 9 fietsers die geïnterviewd zijn hebben 5 mensen een elektrische fiets. Alleen een elektrische fiets is geen garantie om zo lang mogelijk te kunnen fietsen. Een lage instap is ook een belangrijke voorwaarde. De hoge aanschafkosten zijn een belemmering om een elektrische fiets aan te schaffen.

2.4.5 ■ Scootmobielgebruik

Drie personen zijn gestopt met het gebruik van de scootmobiel. Eén persoon wegens slechtziendheid en problemen hebben met het slechte wegdek wat betreft kuilen en hellende kanten. Eén persoon had zelf een scootmobiel gekocht bij Prominent; deze beviel niet, had er geen vertrouwen in. Slechts één keer gebruikt. Eén persoon had klem gezeten tussen de automatische deuren en was te onzeker geworden. Eén persoon gebruikt de scootmobiel alleen in het bos, kan er niet het verkeer mee in, is niet vertrouwd.

Omschrijving van het gebruik door gebruikers Skewiel Mobiel

- Bij slecht weer in de zomer plus in de winter geen scootmobiel maar Skewiel Mobiel.
- Incidenteel in de zomer met scootmobiel en vriendinnen tochtje naar Wyns. Gebruik scootmobiel voor boodschappen of afspraken.
- Hele winter scootmobiel niet gebruikt. Bij mooi weer van plan elke avond blokje om met scootmobiel te gaan, deed dit verleden jaar met de bromfiets.
- Nog proberen wat de mogelijkheden zijn. Naar winkels, een rondrit. Kan alleen bij mooi weer i.v.m. de gezondheid. Hekel aan winkelen, liever een rit in de natuur. Te druk in de stad, komt daar niet met scootmobiel.
- Voor kleine boodschappen, afhankelijk van het weer. Ook voor een tochtje in de omgeving. Niet op drukke tijden, niet te ver. Nog meer ontdekken wat de mogelijkheden zijn, heeft scootmobiel nog niet zo lang.
- Elke dag met scootmobiel als het mooi weer is, dan minder of niet meer met Skewiel Mobiel. Vrouw heeft elektrische fiets. Wil graag buiten zijn, in de natuur.
- Gaat liever niet alleen op stap met scootmobiel, ging vroeger met haar man samen die ook een scootmobiel had, is overleden. Is bang om te vallen, huis staat aan drukke weg. Moet wel rijden vindt ze. Scootmobiel rijden is koud.

- Gaat met duo-scootmobiel als er iemand rijdt. Maken tochtjes door de omgeving. Gaat vooral om de gezelligheid, ook praatjes met mensen onderweg. Ziet alleen schimmen, begeleiders vertellen waar ze langs rijden.
- Gebruikt scootmobiel in de winter niet. Bij mooi weer even het bos in.

Omschrijving van het gebruik door niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- In de winter geen gebruik van scootmobiel i.v.m. kou op de longen, anders elke dag, doet eventueel een cape om tegen de regen. Gewoon om er uit te zijn, ook lange tochten. Gaat ermee naar vaste activiteiten in Heemstra State, kan zelf tot de juiste zaal komen met scootmobiel. In winter met busje van Heemstra State. Haalt de boodschappen, in de winter worden deze gebracht.
- In de zomer elke dag erop uit met zijn vrouw die ook een scootmobiel heeft, lange tochten maken zover als de accu het toelaat. Zou wel verder willen. Door scootmobiel meer vrijheid. Onmisbaar. Je zit beter dan op een fiets, je kunt meer om je heen zien, meer genieten van de natuur. Op een vakantieweek in Nederland gaan de scootmobielen mee, hun zoon brengt hen dan weg. Hoge bruggen op fietspaden zijn niet te doen voor scootmobielers, soms met veel hulp. Mijden daarom een aantal paden. Rijden in zomer 500-600 km.
- Gebruikt scootmobiel bijna elke dag, afhankelijk van het weer. Boodschappen doen, naar natuurgebied De groene ster, naar Leeuwarden, naar Heemstra State. Gaat proberen om met scootmobiel met de trein te gaan, is al op de perrons wezen kijken. Neemt scootmobiel mee in WMO en Valys taxi. Wil dit ook proberen in busje van Heemstra State, kan dan bij slecht weer met busje terug.

2.4.6 ■ Gebruik bromfiets, scooter, motor

Zes personen hebben vroeger een bromfiets gebruikt. Vier ervan zijn lang geleden gestopt, vaak omdat er een auto aangeschaft werd. Een persoon is gestopt omdat de bromfiets gestolen werd en ze geen geld had voor een nieuwe. Een persoon is gestopt na een val omdat ze problemen had met gas geven door een verminderde handfunctie. Twee personen hebben scooter gereden, een persoon vond het teveel werk met helm opzetten etc. Twee personen hebben motor gereden; zijn gestopt vanwege aanschaf van een auto.

2.4.7 ■ Autogebruik

Zelf auto rijden, waaronder 2 keer een 45 km-auto

Autogebruik	Gebruikers		Niet-gebruikers	
	in aantallen	in percentage	in aantallen	in percentage
Meer dan 5 jaar niet meer	10	40	1	12,5
Sinds 1-5 jaar niet meer	4	16	2	25
Korter dan 1 jaar niet meer	1	4	-	0
Tijdelijk niet meer	1	4	1	12,5
Nooit gereden	8	32	3	37,5
Auto in gebruik	1	4	1	12,5

Redenen die genoemd worden om te stoppen met auto rijden door gebruikers en niet-gebruikers Skewiel Mobiel

Slechtziendheid	6
Beenproblemen	4
TIA gehad	1
Onzeker, weinig gebruikt	2
Nooit zelf gehad, vroeger gehoord	4
Vertrouwde eigen rijvaardigheid niet meer, achteruitrijden etc.	1
Drukte op de weg	2
Paar ongelukjes gehad, minder zeker	1
Fietste liever	1

Reacties autogebruik

- Vroeger samen met man rondritten in de omgeving. Zelf naar kapper in Damwoude, alleen in omgeving.
- Alleen voor boodschappen en vervoer in de regio, naar kinderen. Kan maar met 1 oog zien, rijdt daarom 's avonds niet. Komt niet in centrum van Leeuwarden, rijdt erom heen. In winter geen tochten met de auto.

Niet altijd van toepassing, soms geen partner gehad of partner reed nooit auto

Meerijden auto partner	Gebruikers		Niet-gebruikers	
	in aantallen	in percentage	in aantallen	in percentage
Meer dan 5 jaar niet meer	8	32	3	37,5
Sinds 1-5 jaar niet meer	3	12	1	12,5
Korter dan 1 jaar niet meer	3	12	-	0
Tijdelijk niet meer	-	0	-	0
Rijdt mee met auto partner	1	4	-	0

Redenen die genoemd worden waarom auto rijden met partner niet meer mogelijk is

Overlijden partner	12
Vergeetachtigheid, onvoldoende oriëntatie partner	2
Hartproblemen partner	1
Gescheiden	1
Niet meer 100% voelen partner	1

Reacties autogebruik partner

- Wanneer autogebruik stopt, is het op vakantie gaan met de caravan ook niet meer mogelijk.
- Een echtpaar gaat nu naar Schiermonnikoog, dochter haalt en brengt ze naar de boot.
- Auto en motor partner worden gebruikt voor uitstapjes.
- Eigen auto is er nog na overlijden man, rijdt zelf niet. Ze kan in deze auto gemakkelijker in- en uitstappen. Haar broer rijdt haar wel.

2.4.8 ■ Georganiseerd vervoer buitenshuis

Meerdere antwoorden mogelijk

Georganiseerd vervoer buitenshuis	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage	Niet-gebruikers in aantallen	Niet-gebruikers in percentage
Trein	3	12	1	12,5
Bus	3	12	-	0
Taxi	1	4	-	0
Auto derden	18	72	6	75
Valys	12	48	3	37,5
WMO taxi	19	76	6	75
WMO vervoerskosten	1	4	1	12,5
Geen	1	4	-	0

2.4.9 ■ Treingebruik

Niet altijd van toepassing, soms nooit trein gebruikt

Treingebruik	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage	Niet-gebruikers in aantallen	Niet-gebruikers in percentage
Meer dan 5 jaar niet meer	10	40	6	75
Sinds 1-5 jaar niet meer	1	4	-	0
Korter dan 1 jaar niet meer	-	0	-	0
Tijdelijk niet meer	1	4	1	12,5
Gebruikt trein	2	8	-	-

Voor de meeste personen is het heel lang geleden dat ze met een trein reisden. Vaak werd genoemd dat ze geen behoefte aan een trein hadden omdat ze een auto hadden. Ook kwam veel voor dat ze geen behoefte hadden omdat kennissen en familie in de regio woonden. Slechts 2 personen maken geregeld gebruik van de trein. Een persoon nam de driewielligfiets mee in de trein, heeft sinds kort een scootmobiel en gaat hiermee treingebruik weer proberen. De ander neemt de rollator mee in de trein. Voor haar is het belangrijk dat er met een abonnement dagen zijn waarop je gratis kunt reizen. Alle andere personen maakten of maken slechts incidenteel gebruik van de trein.

Redenen die genoemd worden om te stoppen met het reizen met de trein door beide groepen

Slechtziendheid	2
Instappen/uitstappen moeilijk	4
Algehele mobiliteit minder	2
Drukke	1
Aansluitend vervoer is probleem	1
Trappen op station, liftgebruik	2
Verhuizing vanuit Leeuwarden, station hier verder weg	1
Durft niet, vertrouwt niet op toegezegde begeleiding	1
Weet zelf niet hoe het werkt, man regelde alles / met nichtje wel	2
Gebrek aan begeleiding op stations, mogelijkheden niet bekend	1
Ongerustheid zoon	1

Overige ervaringen treingebruik

Mevrouw gaat met WMO vervoer naar station, met Valys op plaats van bestemming verder. Regelt niet van tevoren begeleiding op de stations, vraagt onderweg hulp. Opvang op NS stations is slecht, vaak buiten staande wachten op WMO/Valys taxi, zoals bij het station in Leeuwarden. Geen toilet in de buurt. Automaten op NS stations zitten te hoog bij rolstoelgebruik, intoetsen van pincode is voor iedereen zichtbaar. Als je een rolstoel meeneemt zit je in de coupé met bagagevervoer, hoop je dat je er weer uitkomt. Je moet vlug in- en uitstappen.

Perrons in noordelijke provincies zijn aangepast. Je hoeft niet tevoren te bellen bij Arriva. Was gewend met de driewiel fiets naar station Hurdegaryp te gaan, met fiets in trein. Speciale deurknop is er op rolstoelcoupé dat deuren langer open blijven. Vraagt iemand om hulp om de deuren te openen.

2.4.10 ■ Busgebruik

Niet altijd van toepassing, soms nooit bus gebruikt

Busgebruik	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage	Niet-gebruikers in aantallen	Niet-gebruikers in percentage
Meer dan 5 jaar niet meer	19	76	5	62,5
Sinds 1-5 jaar niet meer	3	12	2	25
Korter dan 1 jaar niet meer	-	0	-	0
Tijdelijk niet meer	-	0	-	0
Gebruikt bus	3	12	-	0

Voor de meeste personen is het heel lang geleden dat ze met een bus reisden. Vaak werd genoemd dat ze geen behoefte aan een bus hadden omdat ze een auto hadden. Twee personen gaven aan liever van het WMO vervoer gebruik te maken. Een persoon vertelde niet meer met de bus te gaan vanwege het overlijden van de kennis die bezocht werd.

Redenen die genoemd worden om te stoppen met het reizen met de bus door beide groepen

Slechtziendheid	2
Instappen/uitstappen moeilijk	9
Algehele mobiliteit	2
Afstanden naar/van halte te ver om te lopen	6
Kan geen rolstoel in	1
Kan niet met rollator	2
Vinden juiste bus is moeilijk	3
Niet altijd een zitplaats	1
Geen bus meer door Mûnein	3
Lang zitten is een probleem	1
Stoelen zitten te slecht, rugproblemen	1
Overstappen is lastig	1
Gedoe met strippenkaarten	1
Geen bushokje, bij slecht weer toch nat, fietst ook dan	1

Overige ervaringen busgebruik door gebruikers Skewiel Mobiel

- Bij uitstapplaatsen van de bus naar Leeuwarden heb je vaak geen winkels in de buurt, zeker geen goedkope winkels.
- Gebruikt voor jaarlijkse controle in ziekenhuis. Ging dan op de fiets naar de bushalte die aan de andere kant van het dorp is. Moest dan ook overstappen. Hoeft niet meer voor controle.
- Gaat naar Leeuwarden of Damwoude voor winkelen, kapper of bezoek aan familie; minder dan 1 keer per week.
- Gebruikt bus ongeveer 2 keer per maand. Even de stad in of om kennissen te bezoeken. Bushalte is vlakbij haar huis. Moet wel overstappen.

Overige ervaringen busgebruik door niet-gebruikers Skewiel Mobiel:

- Ging met bus naar kinderen in de stad. Komen meer bij haar.

2.4.11 ■ Vervoer met Skewiel busje naar dienstencentrum

Dit onderwerp is niet altijd apart aan de orde gekomen.

Van de niet-gebruikers zijn er twee personen die gebruik maken van het busje.

Van de gebruikers in ieder geval.

- Koffie drinken gecombineerd met oefentherapie Mensendieck.
- Moeilijker instappen dan Skewiel Mobiel. Mag je alleen gebruiken voor activiteiten in Heemstra State, niet alleen voor therapie.
- Man gaat liever met Skewiel mobiel dan met busje. In- en uitstappen is lastig.

2.4.12 ■ Vervoer door derden

Gebruik en ervaringen door gebruikers Skewiel Mobiel

- Met hulp in auto van hulp boodschappen doen, elke week. En in auto vriendin samen naar de fitness in Heemstra State. Vaste afspraken. Voor andere dingen kennissen vragen om te rijden, wordt er nerveus van.
- Loopt naar kinderen toe, wordt met auto weer terug gebracht. Kinderen en vrienden halen en brengen regelmatig, ook om naar familie verder weg te gaan.
- Betaalt particuliere hulp om met auto kleine rit te maken, bijv. naar Dokkum.
- Verenigingsleven: hebben vaak eigen vervoersdienst naar bijeenkomsten.
- Soms, voor afspraken, of ziekenhuisbezoek.
- Kinderen wonen in Oentsjerk, rijden naar afspraken en verjaardagen.
- Elk weekend en 1 keer per week vast met een vriendin op stap. Even kijken in winkels. Betaalt buurman en vriendinnen wat vanuit WMO vervoerskosten. Uitstapje. Boodschappen.
- Kapper haalt en brengt haar.
- Man van zijn hulp rijdt hem als het nodig is naar het ziekenhuis.
- Kennissen in Wyns halen en brengen ze, al willen ze met Skewiel Mobiel. Gaan op familiebezoek met kinderen, die betalen ze wat.
- Tante van 89 haalt haar met de auto van de bus in Leeuwarden.
- Overbuurvrouw gaat soms met man mee naar ziekenhuis. Kinderen willen ze niet lastig vallen, wonen niet in de buurt. Zelden dus met auto mee.

- Elke week naar zoon, wordt opgehaald en thuis gebracht. Incidenteel bij een ander op bezoek, dan brengt en haalt de zoon. Kinderen wonen vlakbij, kan hij bellen als hij ergens heen wil.
- Dochter rijdt met de auto buiten de provincie, maar ze heeft het druk.
- Buurvrouw rijdt met auto naar diverse bijeenkomsten. Dochter rijdt haar naar ziekenhuis. In- en uitstappen uit lage auto wordt moeilijk.
- Kinderen werken. Maar de kleinkinderen hebben niet een rijbewijs.
- Inwonende zoon doet boodschappen met de auto, maar hij werkt veel. Ze gaat ook vaak mee.
- Toen hij niet rijden mocht reden burens met hem, naar ziekenhuis en zo.
- Rijdt soms met zoon mee, niet vaak, houdt er niet van omdat hij vaak om rijdt en hard rijdt.
- Kapper haalt en brengt haar met de auto.
- Kinderen bieden het vaker aan. Ze wil zich zoveel mogelijk zelf redden, neemt dan WMO taxi. Ze rijden weleens.
- Gebruik en ervaringen door niet-gebruikers Skewiel Mobiel:
- Rijdt met dochter mee naar familie in Veendam en Emmeloord.
- Incidenteel met dochter voor familiebezoek. Kapper haalt en brengt haar. In- en uitstappen uit gewone auto wordt lastiger, ook de instap in een busje maar toch gaat dat beter.
- Incidenteel, voor bijv. gehoorspecialist.
- Afspraak met kinderen dat ieder zichzelf redt, is dus geen optie.
- Heeft ongeveer 1 keer per 2 weken een verjaardag in de familie. Gaat altijd met auto van familie of kinderen. Kennissen halen haar wel op met de auto. Wordt door kinderen thuis gebracht na bezoek in de buurt. Ze kan altijd de kinderen of anderen vragen om te rijden, is heel gewoon voor iedereen. Heeft WMO vervoer-kostenvergoeding. Kleinkinderen rijden ook.
- Is verleden jaar nog weleens met auto dochter geweest, voor verjaardagen. Dochter wil wel rijden, doet ze misschien nog wel een keer als het niet te druk is waar ze heen gaat.
- Rijdt met kinderen naar familie toe. Rijdt met andere vrijwilligers mee naar vrijwilligerswerk.
- Met auto van anderen naar een gezamenlijke bestemming. Er zijn wel mensen die hem ergens willen brengen. Gaat als het laat wordt zelf terug met WMO taxi.

2.4.13 ■ WMO taxi – taxibedrijf Waaksma

Gebruik door gebruikers Skewiel Mobiel

- Voor vervoer verder dan de Trynwâlden, meestal naar de kinderen.
- Voor vervoer buiten de Trynwâlden, o.a. om te winkelen.
- Voor buiten de Trynwâlden. Om bijvoorbeeld kleding te kopen. Na een paar uur weer ophalen. Chauffeurs blijven niet bij je. Nooit voor korte afstanden, daar laat je geen taxi voor komen.
- Incidenteel naar winkels buiten de Trynwâlden.
- Ongeveer 10 keer per jaar, voor bezoek familie en vrienden buiten de Trynwâlden.
- Alleen voor ziekenhuisbezoek, ongeveer 1 keer per maand.
- Veel voor familiebezoek in Friesland.
- 2-3 keer per maand: naar stad Leeuwarden/Dokkum, winkelcentrum in Damwoude (goedkope winkels), ziekenhuis. Buiten de Trynwâlden. Laat zich wel in restaurant ophalen, ergens waar je kunt zitten.

- Paar keer per jaar, naar Dokkum, Burgum. Winkelen, bezoek aan kennissen.
- Van plan WMO taxi te gaan gebruiken om naar een winkelcentrum te gaan, bijv. in Leeuwarden.
- Naar gemeentehuis in Burgum, vanuit Gytsjerk naar dokter in Oentsjerk. Naar Heerenveen, Lekkum.
- Vrouw gaat ermee naar de stad, soms met een vriendin. Voor bezoek aan dochter of verjaardagen. Of naar ziekenhuis terug, dochter rijdt terug.
- Minder dan 1 keer per maand, naar dochter, naar stad voor kleding, een uitstapje.
- Naar kinderen, terug thuis gebracht.
- Voor Tytsjerk en Hurdegaryp, nooit voor kleine ritjes in de Trynwâlden. Voor familiebezoek verder in Friesland. Ziekenhuisbezoek, terug door zoon.
- Familie in Fryslân.
- Ongeveer 1 keer per week naar ziekenhuis, winkels in Burgum of familie in Fryslân.
- Naar familie, gemeentehuis, ziekenhuis.
- Ongeveer 1 keer per week, naar kinderen.
- Voor ziekenhuis, naar Dokkum, bezoek aan vrienden maar dat komt niet veel voor.
- Voor ziekenhuis, naar kennissen in Fryslân ongeveer 1 keer per maand.
- Voor bezoek aan vrienden en kennissen in de regio.
- Soms 3 keer per week naar familie en kennissen in de regio. Naar ziekenhuis. Gaat naar alle verjaardagen.

Gebruik door niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- Naar Damwoude, Holwerd .
- Familie bezoek in Fryslân, paar keer per jaar.
- Bezoek op verjaardagen, een uitje. Ongeveer 1 keer per maand.
- Ongeveer 1-2 keer per week met WMO taxi. Naar eigen drogist en kapper in Leeuwarden, veel ziekenhuisbezoek, naar kinderen. Niet voor in de omgeving, doe je niet.
- Een enkele keer, naar de kapper in Hurdegaryp of naar een verjaardag.
- Neemt vaak rollator en scootmobiel mee, vroeger was dat de driewiel fiets en de rollator. Soms 2-3 keer per week. Bij slecht weer ermee naar Leeuwarden, naar vrienden of het ziekenhuis.

Ervaringen WMO taxi door gebruikers Skewiel Mobiel

- Moet voorin zitten vanwege moeilijk in/uitstappen, wordt door andere passagiers niet altijd begrepen en is niet altijd goed gepland. Soms komen ze met een bus, kan ik niet goed in- of uitstappen.
- Tevreden. Slechts 1 keer 3 tot 4 uur moeten wachten.
- Goed (4x).
- Vroeger veel gebruikt, waren aantal kilometers op. Wist toen niet dat je bij kon betalen. Nu is er meer informatie. Laatste jaren is het aantal km wel genoeg.
- Tevreden, maar 1 keer taxi veel te laat, dit goed laten merken, nu altijd op tijd. Met WMO taxi is het niet mogelijk om 2 bestemmingen achter elkaar te boeken. Taxi even laten wachten voor korte afspraak is wel mogelijk, vereist overleg, is niet gewoon. Chauffeurs helpen met aantrekken van jas. Moet in taxi voorin zitten vanwege problemen met benen.
- Normaal wachten ze niet bij een korte afspraak, moet minimaal 1 uur tevoren bellen. Krijgt geen overzicht van hoeveel km er verbruikt zijn zoals bij Valys gebeurt, mist dit.

- Goed, wanneer ze niet met een busje komen. Je moet altijd een tijd afspreken voor de terugreis, weleens 5 minuten wachten.
- Je zit er haast nooit alleen in. Wel tevreden over, al zijn ze hem een keer vergeten op te halen.
- Goed, 1 keer slechte ervaring met erg om rijden.
- Gebruik je niet voor korte afstand. Wacht niet op je als je boodschappen doet, moet vaak omrijden om anderen op te halen. Bevalt op zich goed, chauffeurs zijn heel behulpzaam. 1 keer ruim een uur moeten wachten.
- Nooit gebruikt, wil dit alleen als het echt niet anders kan.
- Goed, alleen met 3 personen op de achterbank is te krap.
- Taxi blijft niet wachten voor boodschappen, chauffeur brengt boodschappen niet in huis.
- Goed, je moet weleens extra wachten, is niet altijd op tijd. Vooral tussen 15.00 en 16.00 u is het druk.

Ervaringen WMO taxi door niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- Denkt dat taxi na bijv. winkelbezoek je minimaal een uur later pas weer op komt halen.
- Tevreden, ook al moet ze soms wachten en ook anderen ophalen. Weet niet dat WMO vervoer ook gebruikt kan worden om naar winkels buiten de Trynwâlden te gaan of om op een terrasje aan het water te gaan zitten.
- Je moet soms lang wachten.
- Minstens een uur van tevoren bellen als je opgehaald wilt worden, is vaak te zwaar voor haar. Taxi wacht niet. Mist overzicht resterend aantal kilometers. Zou graag willen dat WMO taxi sneller kwam dan na een uur, dit lukt soms bij bezoek aan ziekenhuis. Zou willen dat taxi wacht voor een kort bezoek.
- WMO taxi is altijd op tijd, geeft goede hulp.
- Goede ervaringen, boeken geen probleem, personeel kent hem wel.

2.4.14 ■ Valys

Gebruik Valys door gebruikers Skewiel Mobiel:

- Familiebezoek.
- Familiebezoek, ongeveer 2 keer per jaar.
- Om naar vakantiebestemming te gaan.
- Ziekenhuis/verpleeghuisbezoek in Harlingen.
- Ziekenhuis in Groningen.
- Bezoek kind in Drente.
- Familiebezoek in Hattem. Heen met Valys, terug met auto gebracht.

Gebruik Valys door niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- 1 of 2 keer met taxi naar familie in Leidschendam, dan zijn de 750 km op.
- 2-3 keer per jaar.

Ervaringen Valys door gebruikers Skewiel Mobiel

- Lang wachten voor ophalen, vaak heel lang omrijden, niet acceptabel.
- Nooit gebruik van gemaakt, begeleiding is nodig voor overstappen en zo, verwacht dat die er niet is.

- Zo min mogelijk gebruik ik die. Soms verschrikkelijk omrijden, veel te laat op afspraken. Nu een brief gehad dat als ze meer dan een uur te laat zijn je niet hoeft te betalen. Durft niet meer naar broer in Rotterdam met Valys, heen en weer houdt ze niet vol als er veel omgereden wordt. Denkt haar broer niet meer te zien daardoor.
- Omrijden valt mee, taxi kwam wel op tijd. Wel een keer busje te vol met veel mensen en veel bagage, was niet veilig.
- De 750 km is met 2 keer per jaar heen en terug wel op. Aantal km is te weinig. Ervaringen wisselend, laatste 2 keer prima. Ook wel 4,5 uur gedaan over reis naar Utrecht. Gaat beter. Als ze langer dan een uur omrijden of te laat zijn krijg je de reis gratis. Valys is ook nog behoorlijk duur, vrije reisdagen met de trein is beter.
- Wilde ermee naar ziekenhuis in Groningen. Mocht eerst niet, toen wel, reden om, kwam te laat op afspraak. Kwart voor acht weg, vijf uur terug. Is te vermoeiend. Gaat niet meer met Valys, schoonzoon rijdt nu.
- Wil Valys niet meer gebruiken, na laatste ervaring (paar keer gebruikt). 4 uur over een reis van 1,5 uur gedaan, op terugweg 2 uur te laat opgehaald. Busje reed 162 km op de Afsluitdijk, rammelde erg. Chauffeur wilde op hun verzoek niet langzamer rijden. Dochter rijdt nu de incidentele grote afstanden voor familiebezoek.
- Valys paar keer gebruikt, laatste keer ong. 2 jaar geleden naar Rotterdam. 5,5 uur over heenreis gedaan, kwartier te vroeg opgehaald. Kort bezoek geweest. Nooit meer gebruikt. Haar zoon komt haar nu halen en brengen.
- Afstand van 1 uur doe je soms 3 uur over, houden ze niet vol. Nu hebben ze een doktersverklaring om rechtstreeks met Valys te gaan, zonder omweg. Moeten ze nog uitproberen. Gaan ongeveer 4 keer per jaar. Is 1 keer bijna mis gelopen, hadden verkeerde woonplaats.
- Drie keer mee geweest. 1 keer 6 uur gedaan over een rit van 2,5 uur, om half twee 's nachts thuis. Paar dagen van slag geweest. Altijd een grote omweg. Lange ritten zijn niet op te brengen. In enquête voor Valys een dikke 0 gegeven.
- Ging goed, wel lang vanwege enorme omweg om anderen op te halen.
- Altijd prima, bellen wel als ze eerder of later zijn. 750 km is te weinig.

Ervaringen Valys door niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- Valys niet nodig gehad, geen behoefte aan. Heeft gehoord dat Valys veel omrijdt om meer mensen mee te nemen.
- Is nu 4 keer mee geweest, alle bagage kon mee. Op zich prima. 1 keer er 4 uur over gedaan naar Leidschendam omdat de tomtom van de chauffeur het niet deed.
- Voldoet goed. Onduidelijk of zowel scootmobiel als rollator mee mag, kon vroeger wel.

Reacties op de beleidsverandering van de gemeente

Tot nu toe kan de WMO taxi in de gehele provincie Fryslân gebruikt worden, daarbuiten vervoer met Valys. Met ingang van 1 september wordt dit beperkt tot 20/30 km afstand, verder met Valys.

Reacties van gebruikers Skewiel Mobiel

- Niet leuk, moet meer gebruik maken van Valys.
- Zal in Fryslân gebruik blijven maken van WMO taxi, betaalt dan bij. Gaat niet met Valys.
- Gebruikt Valys 2 jaar niet meer na slechte ervaring. Wordt wel weer nodig, dochter woont in Fryslân verder dan 30 km

Reacties van niet-gebruikers Skewiel Mobiel

- Vraagt Valys aan i.v.m. wijziging kilometergrens. Niet eerder nodig gehad omdat familie in Fryslân woont.
- Gaat Valys iets meer gebruiken als kilometergrens ingevoerd wordt.

2.4.15 ■ Vliegtuig

Ervaringen gebruikers Skewiel Mobiel

Een persoon (90, slechtziend) gaat zelf naar dochter in Zwitserland of zoon in Canada met het vliegtuig. Regelt zelf met reisburo taxivervoer, een rolstoel op het vliegveld. Neemt rollator mee met vliegtuig.

Ervaringen niet-gebruikers Skewiel Mobiel

Ging 2 jaar geleden nog met vliegtuig naar dochter in Frankrijk. Lange reisafstand van en naar vliegvelden, weinig contact met passagiers. Nu met auto kinderen erheen.

2.5 ■ Skewiel Mobiel

2.5.1 ■ Bijzonderheden omtrent gebruik Skewiel Mobiel

Gebruik Skewiel Mobiel sinds	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage
Begin, zomer 2009	12	48
Herfst-winter 2009	7	28
Voorjaar 2010	3	12
Korter dan een maand	3	12

Gem. gebruik Skewiel Mobiel	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage
Minder dan 1 keer per maand	7	28
Minder dan 4 keer per maand	5	20
1 keer per week	10	40
2 of 3 keer per week	3	12
Meer dan 3 keer per week	-	0

Begeleiding chauffeur nodig	Gebruikers in aantallen	Gebruikers in percentage
Ja	7	28
Nee	18	72

In zes van de zeven gevallen bestaat de begeleiding uit helpen bij winkelbezoek. Genoemd wordt:

- het afwegen en pakken van spullen i.v.m. slechtziendheid
- het dragen van de boodschappen, tot in huis
- het pakken van spullen die op de bovenste of onderste plank staan
- het door chauffeur zelf halen van kleine boodschap terwijl gebruiker in Skewiel Mobiel blijft

In het andere geval gaat het om begeleiding van een man tot op de fysiotherapie in verband met oriëntatieproblemen.

Aantal rollatorgebruikers	Rollator mee in Skewiel Mobiel
18	10

2.5.2 ■ Bestemming en doel gebruik Skewiel Mobiel

Vraag aan gebruikers:

Waarvoor gebruikt u de Skewiel Mobiel?

- Voor bezoek dokter, tandarts, fysiotherapie: 8
- Voor kapper, pedicure, bank: 8
- Voor levensmiddelen: 13
- Voor speciale boodschappen: 9
- Voor toeristisch ritje: 7
- Voor bezoek aan familie, vrienden en kennissen: 9
- Naar cursus, vereniging of club: 4
- Naar kerk: 1
- Naar zwembad: 1

Bijzonderheden

- Dementerende man maakt gebruik van Skewiel Mobiel voor een rondrit, dan kan zij zelf ook even weg.
- Je ziet meer dan in een auto want die rijdt te snel.
- Niet voor boodschappen, echtpaar heeft hekel aan boodschappen doen.
- Nieuwe knie gekregen, kon een tijd niet fietsen. Nu wel weer. Maar is van plan bij slecht weer de Skewiel Mobiel te nemen.
- Na operatie paar keer gebruikt, liep heen naar Heemstra State, dan met Skewiel Mobiel terug.
- Gebruikt Skewiel Mobiel nu minder vaak omdat ze de maaltijden van Heemstra krijgt.
- Garage van eigen auto is 500 m van haar huis, deur vriest in de winter vaak vast. Is glad om te lopen. Dan geen eigen vervoer.
- Is herstellende van hartaanval. Gebruikt Skewiel Mobiel nu wat minder omdat ze weer wat fietst en loopt. Maar kan zelf geen tassen met boodschappen sjouwen, neemt dan Skewiel Mobiel, en met slecht weer. Ook om naar client in ander dorp te gaan waar ze op therapeutische basis weer werkt. Skewiel Mobiel is genoeg voor vervoer in eigen regio, geen WMO taxi nodig.
- Is niet bekend in deze omgeving, chauffeur laat de omgeving zien. Voor de boodschappen, kan nu ook naar andere winkels dan de dichtstbijzijnde.
- In eigen dorp zijn geen winkels. Na overlijden man deed haar broer de boodschappen, deze is nu op vakantie. Moet het zelf weer oppakken.

Vraag aan gebruikers

Hoe was dat zonder Skewiel Mobiel?

Soms beschikte de persoon voor de komst van Skewiel Mobiel nog over ander eigen vervoer, waardoor deze zich moeilijk voor kon stellen hoe dat zonder Skewiel Mobiel geweest zou zijn.

Enkele antwoorden

- Gebruikte WMO taxi ook voor vervoer in de Trynwâlden, maar beperkt. Hekel om dit te vragen. Bij slecht weer toch met scootmobiel, ook al kan ze bij regen geen bril op hebben en ziet ze niet goed. Waagt het er dan op.
- Zijn vrouw kan verder lopen, ging dan alleen lopend medicijnen ophalen.
- Nu kan ik zelf ook vaker de deur uit als man met Skewiel Mobiel mee is, eerst niet.
- Dan ging ik er niet op uit, alleen met WMO vervoer.
- Buurman reed wel.
- Haar man kwam nergens of de kinderen haalden ons. Winkelbezoek stelde ik uit tot de kinderen kwamen. De drogist haalde haar op en bracht haar thuis. Of de kinderen namen boodschappen mee.
- Toen meer op fiets, ook bij slecht weer. Bij kou doen gewrichten zeer. Bij sneeuw en ijs bleef ze thuis.
- Broer verloren 2 jaar geleden, woonde in Oentsjerk, zij in Gytsjerk. Had ze naar toe gewild. Ze kon er niet komen.
- Dochter reed voor boodschappen.
- Gewoon thuis blijven. Als iets beslist moet dan bel ik de kinderen, wil ik gewoon geen beslag op leggen.
- Wat minder vaak erop uit.
- Deed boodschappen toen met WMO taxi, taxi bleef niet wachten. Moest soms lang in winkel wachten tot andere taxi kwam. Ging dan op inpaktafel zitten en maakte wat praatjes.
- Dan zou ik niet naar kerkdienst gegaan zijn. Voor de ouderenbond had ik iemand gebeld om mee te rijden.
- Zou er minder op uit gegaan zijn, meer thuis gezeten hebben. Man werkt overdag, wil niet vragen aan anderen.
- Ging ik met WMO taxi boodschappen doen. Maar ze helpen niet in de winkel, je moet weleens een half uur wachten tot de taxi weer terug komt. Geen twee winkels achter elkaar mogelijk. Nu ben ik in een half uur klaar. Ben er wel altijd op uit gegaan.
- Niet anders: 5 keer genoemd

Vraag aan gebruikers:

Hoe vaak denkt u de Skewiel Mobiel het komende jaar te gaan gebruiken?

- Afhankelijk van het weer, zomers gebruikt ze de scootmobiel.
- Zeker 1 keer per week. Bij mooi weer voor rondritten of om ergens bij het water te zitten.
- Kan wel meer worden dan 1 keer per week, meer bezoek aan vriendinnen, tochtjes als het mooi weer wordt.
- Als vriendinnen niet meer kunnen rijden wel vaker. Hangt er ook vanaf of Skewiel Mobiel in weekend gaat rijden of wat verder, naar Hurdegaryp bijvoorbeeld.
- Naar de tandarts in mei, waarschijnlijk wel vaker. Bijvoorbeeld om stofzuigerzakken te halen.
- Afhankelijk van het weer. Ongeveer 1 keer per week bij slecht weer.
- Ongeveer 5 keer, voor bezoek aan vrienden.
- Zelfde of iets meer, rondrit bijvoorbeeld. Als het lopen minder wordt misschien ook wel naar de winkels dichterbij.
- Misschien wat vaker dan nu. Hangt ook van vriendin af die ze vaak begeleidt.
- Zoveel mogelijk, meer dan nu. 1 keer per maand of 1 keer per 14 dagen.

- Waarschijnlijk niet.
- Zeker 1 keer in de week voor boodschappen.
- Ongeveer 1 keer per maand, bij slecht weer.
- Zolang man fysiotherapie heeft 1 keer per week. En voor bezoek aan de dokter.
- Is moeilijk te zeggen, ligt aan de afspraken.
- Niet.
- Ligt eraan wat voor winter het wordt.
- Afhankelijk van gezondheid en het weer. Ook voor het tillen van boodschappen.
- Vast wel 2 keer in de week, soms 3 keer.
- Weet ik niet precies, moet nog op regel komen.
- 2-3 keer per week afhankelijk van de gezondheid.

2.5.3 ■ Beeldvorming over Skewiel Mobiel

Vraag aan gebruikers:

Wat zou u vrienden en kennissen vertellen over Skewiel Mobiel?

- Dat ik het ideaal vind. Chauffeurs zijn zo geschikt.
- Prachtig voor alle mensen die niet meer voort kunnen.
- Heeft standaard een fotootje van de Skewiel Mobiel met een artikel erover in haar tas. Daar staat alles in. Het is een model golfkarretje. Ze beantwoordt vaak vragen van kennissen. Sommige mensen weten niet wat ze missen, willen ook niet met rollator lopen. Een rollator, hoe kom je erbij.
- Dat ik het heel mooi vind. Ik maak er wel reclame voor, vertel er mijn vriendin over.
- Ik heb een neef verteld dat ik tegenwoordig in dat ding naar de tandarts ga.
- Geen negatieve dingen, alleen positieve. Mooi dat het er is. Krijgen wel reacties van anderen: "Wat 'n nuver ding, moeten jullie daarin?"
- Ik ben er weer met het beestje. Ik zou er plezierig over vertellen. Ik zou ze er wel in willen trekken.
- Het voldoet ons goed.
- Ik heb een tante in Leeuwarden verteld erover. Is 89 jaar, rijdt nog auto. Die zei: ik wou dat ze hem hier hadden, dan had ik mijn auto al lang opgezegd.
- Anders niet als goeds.
- Dat ik er zo blij mee ben. Dat het een schot in de roos is. Ik ben blij dat er mensen zijn die willen rijden.
- Daar ben ik mee geweest, het is net alsof je op vakantie bent. Geen luxe auto, wel avontuurlijk. Je moet het eens doen. Mensen kijken allemaal, je moet eens wuiven. Vraagt folders om aan kennissen en familie uit te delen.
- Dat het wel goed is, ik heb geen klachten.
- Die wonen hier allemaal, maken zelf wel gebruik van Skewiel Mobiel. Andere familie vertel ik dat het ideaal is.
- Prima.
- Goed. Ik vind het een heel mooi ding hier. Je moet eerst even die stap zetten. Ik was nooit afhankelijk. Nu ben ik afhankelijk van een ander.
- Fantastisch, je moet het altijd doen. Zeg ik ook tegen mijn buurvrouw. Poch ik erover tegen mijn kinderen.

Vraag aan niet-gebruikers

Kent u de Skewiel Mobiel en zo ja, waarom gebruikt u deze niet?

- Ja, ziet hem rijden. Buurvrouw is wel eens mee geweest. Ze zeggen dat het koud is, zit geen verwarming in. Nu teveel pijn aan knie om eruit te gaan. Is bang dat in- en uitstappen niet lukt, of dat ze het zitten niet volhoudt.
- Ja, maar weet de mogelijkheden niet. Ze wil zichzelf kunnen redden, heeft haar scootmobiel en in de winter is het toch te koud.
- Ja, geen behoefte aan, genoeg ander vervoer. Je zit te pronk in deze pausmobiel.
- Ja, 1 keer gebruikt. Is te koud, dat gefladder van deuren. Weet niet meer hoe het zitten toen gegaan is. (was niet geregistreerd als gebruiker)
- Ja. Geen behoefte aan. Genoeg ander vervoer.
- Ja. Is gericht op Hurdegaryp, rijdt Skewiel Mobiel niet. Maar zou toch de WMO taxi nemen, bevalt goed.
- Ja, nog niet nodig gehad. Buurman is chauffeur, heeft ze een folder van gekregen.
- Ja, ik denk niet dat ik het nodig heb. Rolstoel kan misschien niet meer in het wagentje. Het wagentje komt hier niet in Ryptsjerk. Rolstoel moet mee in winkel, kan niet ver genoeg lopen met rollator. (niet bekend dat Skewiel Mobiel in Ryptsjerk rijdt met auto of busje)

Vraag aan niet-gebruikers

Wat zou er moeten veranderen zodat Skewiel Mobiel voor u een alternatief wordt?

- Minder pijn. Denkt erover het wel te gaan proberen, misschien een keer samen met de buurvrouw.
- Geen idee.
- Zou ik niet weten. Wanneer de gezondheid afneemt misschien. Maar de winkels zijn tegenover de woning.
- Als het beter weer wordt. Misschien een keer naar het terras in Wyns. Liefst moet er de eerste keer iemand mee.
- Ik zou het niet weten. Niet veel kennissen in de Trynwälden buiten het dorp. Boodschappen en kapper aan huis.
- Nooit. Ik heb er geen behoefte aan. De kinderen passen goed op mij.
- Als het slecht weer is. Voor bereiken van vrijwilligerswerk wanneer meerijden niet mogelijk is. Of stel dat het fietsen niet meer gaat. Je moet er wel overheen om het wagentje te gaan gebruiken, schroom om te bellen, vanwege het uiterlijk van het wagentje. Je raakt er wel aan gewend. Met een gewone auto zou ik die schroom niet hebben.
- Afhankelijk van de eindbestemming, rollator dan mee. Misschien proberen.

2.6 ■ Verkeersveiligheid

De relevante antwoorden op de combinatieset van de volgende vragen van zowel gebruikers als niet-gebruikers van Skewiel Mobiel:

- *Heeft u een eigen vervoermiddel (rijdt zelf auto of partner, brommer, fiets, scootmobiel), hoe veilig vindt u het gebruik ervan voor uzelf en anderen?*
- *Wanneer vindt/vond u het niet meer veilig?*
- *Wanneer zou/heeft u deze laten staan? (aanleiding)*

Fiets

- Voelt zich niet zeker als het verkeer van alle kanten tegelijk komt. Stopt dan even. Is nog wel veilig. Omdraaien op de fiets om uit te kijken wil ook niet zo best, beter even afstappen. Vindt het door de drukte op de wegen niet meer veilig, vermijdt de spits.
- Mijn vrouw reed op het laatst voorop om te zeggen of ik veilig kon oversteken zodat ik niet snel hoefde af te stappen. De elektrische fiets heb ik op dringend verzoek van vrouw en kinderen laten staan.
- Was zelf wat angstig met oversteken, kon niet snel opstappen, stak dan lopend de weg over. Plaatsen waar je in 2 keer de weg kunt oversteken is wel gemakkelijker.

Scootmobiel

- Afhankelijk van het weer gaat het goed. Met regen kan ik de bril niet op hebben en zie ik het niet goed.
- Hij zat telkens vast in de berm of er waren obstakels op de weg, was niet veilig. Drie maanden geprobeerd (slechtziend).
- Ik vertrouw me er goed op. Auto's rijden met een boog om me heen, ik vind het best. Verleden jaar de spartamed laten staan, was ermee gevallen. Ik sluit niet uit deze ook weer te gaan gebruiken.
- Het scheef lopen van de weg blijft rot, ik ga dan niet te hard. Wegen hebben te lijden gehad van de vorst. Ik zou de scootmobiel laten staan als ik meer last van de gewrichten krijg, dan ga je ongecontroleerd rijden.
- Scootmobiel zelf laten staan. Ik zag 2 auto's in plaats van één.
- Het laten staan van de scootmobiel is vooral afhankelijk van de drukte op de weg.
- Ze heeft de scootmobiel laten staan toen ze vast zat tussen de automatische deuren in de flat, was te angstig geworden.
- Ik kan mezelf best redden, ik heb geen last van ander verkeer. Alleen het rijden op de rond aflopende wegen is lastig. Ik ga overal heen. Dochter: ze rijdt midden op de weg bij ronde wegen, vindt het gevaarlijk.

Auto

- Hij vertrouwde zich niet meer door zijn ogen, was een ramp. Auto in 1 keer laten staan.
- Altijd heel veilig gereden, laatste tijd alleen in de buurt. Ik zie het niet goed meer, is wazig. Een half jaar geleden de auto laten staan.
- Vriendinnen worden vaak geholpen bij parkeren of zo.
- Ik heb 50 jaar auto gereden. In november 2008 heb ik de auto laten staan. Ik had een paar ongelukjes gehad, werd minder zeker. Twee keer bij een wegvernauwing de bocht te kort genomen, auto beschadigd. Een keer de auto total loss gereden bij oversteken, alle auto's hadden lichten op behalve die ene, een vrachtauto, zag ik te laat. Wel weer een nieuwe tweedehands gekocht en een aantal keren in gereden. In december 2008 zou mijn rijbewijs verlopen. Ik reed nog maar 400-500 km per jaar. Ik ging elke 14 dagen naar een kennis in Leeuwarden, deed meteen boodschappen in het winkelcentrum daar. De kennis overleed en het winkelcentrum brandde af. Dus had ik de auto niet echt meer nodig. Rijbewijs verlengen is een heel gedoe. Toen heb ik de WMO taxi geregeld.
- Ik heb op eigen initiatief de auto bij de garage laten staan. Ik heb nooit ongelukjes gehad. Het reactievermogen was nog goed. Ik vertrouwde mijn eigen rijvaardigheid niet meer, achteruitrijden en inparkeren werd moeilijker. De drukte op de weg. Mijn vrouw vond het zonde. Ik ging tot op het laatst overal naar toe met de auto, ook verder weg in Nederland.

- Man heeft auto weg gedaan toen hij problemen had met inparkeren en achteruit rijden. Hij zag het niet goed meer. Reed alleen nog in de omgeving. Kreeg toen een scootmobiel.
- Vrouw vertelt: Man heeft auto 20 jaar geleden laten staan. Heeft geen ongelukjes gehad door eigen schuld. Hadden een automaat. Man had geen geduld in het verkeer om te wachten. Als hij geen zin had om te rijden startte de auto niet goed. Moesten af en toe staan met de auto, dan wilde het niet. Reed de laatste jaren alleen binnen Friesland, naar de kinderen. Wilde alleen zijn vrouw meenemen, geen anderen; wilde deze verantwoordelijkheid niet hebben. Haar man zegt op de vraag wanneer vond u het niet meer veilig: Je moet 100% wezen in het verkeer en dat was ik niet meer. De auto laten staan toen er een nieuwe auto moest komen, dit niet meer gedaan.
- Jaren in Engeland gewoond, reed daar wel met iemand naast zich. In Nederland niet meer gereden. Was links rijden gewend. Bang dat ze de verkeerde helft van de weg zou gebruiken.
- Man heeft auto 15 jaar geleden laten staan toen er hartproblemen waren, reed nooit graag. Hij had er geen belang meer bij, was wat angstig geworden. Het WMO vervoer begon toen. Had zelf twee keer een ongeluk gehad en hun dochter had een zwaar auto ongeluk gehad.
- Zij had een test bij Veilig Verkeer Nederland gedaan, bleek dat haar ogen niet in orde waren. Is toen naar de oogarts gegaan, deze heeft haar geadviseerd de auto te laten staan.
- Haar man heeft de auto laten staan, heeft de ziekte van Alzheimer. De geriater had gezegd dat hij een test moest doen bij het CBR. Hij moest toen het rijbewijs inleveren. Hij zelf is het er niet mee eens, begrijpt het niet want hij heeft altijd goed gereden.
- Zij heeft de auto 20 jaar geleden laten staan. Was onzeker, gebruikte de auto te weinig. Heeft het rijbewijs wel verlengd tot 2011 i.v.m. de verzekering, de auto stond op haar naam maar werd door de kinderen gebruikt. Bij de keuring voor verlenging bleek ze te slechte ogen te hebben, had ze niet gemerkt.
- Vrouw: Haar man heeft 4 tot 5 jaar geleden een TIA gehad, is wel weer auto gaan rijden. Ze heeft zich daarna nooit meer echt veilig gevoeld als hij reed. Ze gingen eerst nog richting Waalwijk, later alleen in de eigen regio. Ze vond het niet meer veilig toen de auto telkens naar rechts trok. Hij zat met de handen gevouwen op het stuur. Hij kon zich niet meer oriënteren, moest zij de weg wijzen in Leeuwarden. Ongeveer 9 maanden geleden heeft haar man op haar voorstel de auto laten staan. Ze hebben toen allebei een elektrische fiets gekocht.
- Ze rijdt ruim 40 jaar auto. Ze gebruikt de auto niet elke dag, soms 14 dagen niet. Ze moet zich wel meer concentreren dan vroeger, maar het verkeer is ook drukker. Ze vertrouwt zich nog wel. Gaat er niet meer het centrum van Leeuwarden mee in, niet meer naar het buitenland. Wel naar Nunspeet. Ook verder als er iemand mee is die goed kan kaartlezen. Ze zou de auto laten staan als ze een ernstig ongeluk zou veroorzaken.
- Ze kon door beenproblemen niet rijden bij de keuring, bij een oproep voor hertest ook niet. Uiteindelijk is daardoor het rijbewijs verlopen. Het is nu ook veel drukker op de weg dan 5 jaar geleden, ze gaat het niet weer oppakken.
- Ik vertrouw me nog aardig in de regio, op bekende wegen. Rijd soms tot Lauwersoog, niet meer in het centrum van Leeuwarden. En 's avonds niet meer vanwege oogproblemen. Als ik me niet meer vertrouw, dan laat ik hem staan. Hoe ik dat moet beoordelen weet ik niet. Het zal moeilijk worden om hem te laten staan.

Maar de scootmobiel is er ook.

- Ze is in 1 keer met auto rijden gestopt toen ze twee witte auto's naast elkaar zag rijden en niet wist welke de echte was. Ze moest de dag erna naar de oogarts, kreeg meteen een rijverbod maar dat had ze zelf al besloten. Ze reed overal naar toe, het liefste op de drukke wegen in de Randstad.
- Ze gebruikte de auto heel weinig, de kinderen gebruikten de auto meer. Ik had te weinig ervaring, het verkeer werd veel drukker. Ik reed alleen in de buurt. Afstand schatten werd lastiger, ik wachtte meer tot er niemand aan kwam. Ik heb de auto laten staan toe ik een nieuw rijbewijs moest, een nieuwe verzekering en de auto APK gekeurd moest worden.
- Ik heb nog een eigen auto. Oktober verleden jaar viel ik en kreeg ik een hersenschudding, voelde me zweverig. Ik heb nooit meer gereden erna. In die tijd overleed mijn man. Nu heb ik door knieproblemen te weinig controle over mijn been. Ik heb altijd zelf gereden, ik vond het goed veilig gaan. Dat zeiden mijn kinderen ook. Ik reed niet meer naar Leeuwarden, alleen hier in de omgeving op het platteland. Ik hoop na een operatie de auto weer te gebruiken. De familie zal de eerste keren dan meerijden.

2.6.1 ■ Invloed Skewiel Mobiel op het laten staan van eigen vervoermiddel

Vraag

- *Maakt het bij die keuze verschil dat de Skewiel Mobiel er is/was?
Aangevuld: zou zijn geweest?*

Bedoeld wordt of mensen makkelijker hun eigen vervoermiddel laten staan wanneer het niet meer vertrouwd is omdat er een alternatief is in de vorm van Skewiel Mobiel.

Aantal keren ja: 10 x

Motivaties, omschrijvingen:

- Ik neem nu bij regen de Skewiel Mobiel en niet de scootmobiel (geen bril op als het regent).
- Gestopt met scootmobiel toen Skewiel Mobiel er was, hierop overgeschakeld.
- Ja, maakte het mij makkelijker om de auto te laten staan. Kan ik toch weg om de noodzakelijke dingen te doen.
- Ja, want dan heb ik een andere uitweg dan de scootmobiel. Ik kan met Skewiel Mobiel, ik word geholpen.
- Ja, voor scootmobiel. O, nu kan ik er ook zo komen.
- Ja, voor fiets laten staan: Dan heb ik wat achter de hand. Ook als het rijbewijs van mijn vriendin niet meer verlengd wordt.
- Skewiel Mobiel was er toen niet. Zou wel geholpen hebben om de auto gemakkelijker te laten staan.
- Beslist, het is een uitkomst. Want anders ben ik afhankelijk van mijn dochter.

Aantal keren nee: 10x

Motivaties, omschrijvingen:

- Nee, dan ging ik met de stadsbus. Ik woonde toen in Leeuwarden.
- Nee, ik was toen zelf nog veel mobieler.
- Nee, ik mag graag mezelf redden, (scootmobiel)

Aantal keren: ik zou het niet weten: 6x

Motivaties, omschrijvingen:

Zoals het nu is (heeft nog auto, niet-gebruiker van Skewiel Mobiel) maakt het wel verschil dat Skewiel Mobiel er is. Maar ik mag graag autorijden.

2.6.2 ■ Ervaren verkeersveiligheid in de Trynwâlden

Vraag

- *Wat vindt u het gevaarlijkste punt in de Trynwâlden en hoe verplaatst u zich daar?*

Antwoorden werden gegeven door 3 lopende mensen, 2 autorijders, 8 fietsers en 2 scootmobielers. Vier personen zagen geen gevaarlijke punten. Veel genoemd werd door alle weggebruikers:

- Alle kruisingen met de doorgaande weg: Rengersweg/Trynwâldsterdyk. Niet alle kruispunten worden bij de huidige reorganisatie van de weg aangepakt. Kruispunt met de Rhaladyk in Aldtsjerk wordt 1 keer genoemd. En de kruising met de Dr. Kijlstraweg in Oentsjerk, met name de onduidelijke ligging van het fietspad bij de kruising: komende met de fiets of scootmobiel vanuit Aldtsjerk moet je op een onduidelijk punt vlakbij de kruising de weg oversteken om het fietspad te nemen dat daar begint; het is een scherpe bocht het fietspad op.
- Het fietspad langs de Rengersweg wordt vermeden vanwege de zuigkracht van de auto's.
- Fietsers en scootmobielers mijden de doorgaande weg, kiezen een route door de wijk en nemen de enige oversteekplaats waar een middenberm is op de doorgaande weg; al is ook daar de ligging van het fietspad niet duidelijk.
- Maar ook twee automobilisten mijden het linksaf slaan op of komende van de doorgaande weg en kiezen andere routes binnendoor.
- Spitstijden worden bewust vermeden.

Daarnaast wordt de kruising van de Nieuwestraatweg met de Rinia van Nautaweg 3 keer genoemd: deze is onoverzichtelijk, je krijgt niet altijd voorrang.

Gevaarlijke punten voor rollatorgebruikers

- Kan de op/afritten voor een rollator niet zien, zouden ze met kleur moeten aangeven. Door de goot achter de afrit van het trottoir lopen de wielen van de rollator soms vast, zijn vrouw is zo een keer gevallen.
- De wegen zonder stoep, rollator trekt ook naar de kant toe op de ronde wegen.

Gevaarlijke punten voor scootmobielers

- Alle ronde, hobbelige wegen: Slachtedyk in Ryptsjerk, heeft een rare bocht bij de Florahoek. Jelte Binneswei in Mûnein, de Gytsjerksterhoeke in Gytsjerk.

2.7 ■ Participatie en Skewiel Mobiel

2.7.1 ■ Contacten met andere mensen

Aan gebruikers en niet-gebruikers werd de vraag gesteld:

- *Heeft u voldoende contacten met andere mensen?*

Van de 25 gebruikers antwoordden 13 mensen met ja, 7 mensen ja, maar... en 5 mensen zeiden nee. Van de 8 niet-gebruikers antwoordden 7 mensen met ja, 1 met ja, maar... Een aantal reacties:

- Nee, ik ken hier niet een. Geen kinderen, geen familie, alleen van mijn man; die zijn boven de 90 jaar, hoef ik niet heen. Neven en nichten hebben hun eigen huishouding. Ik kom uit Dokkum, heb in Tytsjerk gewoond. Ik ben hier komen wonen in 2003 omdat er geen wachtlijst was. Ik ben hier niet bekend.
- Nee. Ik ben vanuit Leeuwarden hier komen wonen voor een vriend, die is nu dood. Ik heb wel veel contact met een goede achterbuurvrouw.
- Ja, ik heb lang in de Trynwâlden gewoond.
- Veel kameraden zijn er niet meer. Ik ga nog wel naar verjaardagen van een paar kennissen met de auto van anderen. Er komt weinig bezoek. Ik ben een echte prater, ik praat met iedereen.
- Ik ben 15 jaar geleden uit Bennebroek gekomen. In het dorp kan ik met iedereen opschieten, er wordt veel gekletst. Ik zit er niet op te wachten. Ik kijk tv.
- Jawel, ik kwam uit Burgum acht jaar geleden, geen heimwee gehad. De kinderen wonen hier. Overal zeggen de mensen je hier goedendag op straat. Snel even een praatje. Ik heb contact met mensen in de flat, we drinken koffie bij elkaar.
- Jawel. Ik ken hier zoveel mensen. Ik heb altijd in dit dorp gewoond, evenals mijn beide ouders en een deel van de grootouders.
- Jawel. Ik heb een kennis in de buurt. Sommige oud-collega's komen een paar keer per jaar langs. De zoon van een neef komt elke 14 dagen in de zomer om de tuin te onderhouden, dan kook ik voor hem. Sinds de buurvrouw overleden is heb ik geen contact meer met de buurman of andere burens. Ik ga niet meer naar bijeenkomsten van de buurtvereniging. Ik zit nu toch maar alleen sinds een andere oude baas overleden is. Ik heb er geen behoefte aan.
- Niet in dit gebouw. Als je buiten loopt heb je genoeg contact. Ik ben hier 3 jaar geleden vanuit Gytsjerk komen wonen. Daar wonen de meeste kennissen, ze komen hier niet langs. De kennissen worden ook ouder. Ik heb niet veel zin in bezoek aan familie en kennissen, het is me gauw te druk aan het hoofd.
- Ja, door de zorg die komt. Veel vrienden en familieleden zijn dood. Ik heb wat hulp van burens maar we willen niet teveel burens over de vloer.
- Op zich wel. Maar ik mis het verenigingsleven, toneel, kaarten. Kan niet meer door mijn ogen, het gehoor is ook minder. Ik heb met mijn vrouw een café gehad, ik maak gemakkelijk contact.
- Genoeg. Maar veel vriendinnen zijn weggevallen. Ik heb hier in de buurt niet zoveel contacten. Ik praat geen fries. Dat spontane heb ik niet zo, friezen zijn sentimenteler, ik ben Groningse. Ik wil niet elke dag visite. Ik eet alleen. Ik doe wel mee aan de gespreksgroep.

Aan de gebruikers van Skewiel Mobiel werd gevraagd

- *Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?*

Vijf keer werd expliciet genoemd dat de leuke contacten met de chauffeurs erbij gekomen zijn. Er werd 14 keer met Nee geantwoord, 4 keer met Ja en 3 keer met Misschien. Een aantal reacties:

- Ik heb daardoor meer contacten, in wachtkamers en zo. Ook een leuk contact met verschillende chauffeurs.
- De mogelijkheid is er wel.
- Nee. Wel gezellig rijden, met chauffeurs en andere gebruikers.
- Nee. Maar als mijn man er niet meer is dan zou ik Skewiel Mobiel gaan gebruiken om vaker op bezoek te gaan in Sjoerdahiem.
- Nee. Maar voor de sociale contacten is het belangrijk om zelf boodschappen te doen.
- Meer leuke, maar oppervlakkige gesprekken.
- Ja, het is wel gemakkelijker om naar iemand toe te gaan. Bijvoorbeeld naar mijn tante in Oentsjerk.
- Skewiel Mobiel helpt om contacten te onderhouden. Met chauffeur maar ook om iemand te bezoeken. Anders ging ik er niet heen.

Aan de niet-gebruikers van Skewiel Mobiel werd gevraagd

- *Verwacht u voor anderen of voor u zelf veranderingen in contacten met andere mensen in de omgeving door gebruik te maken van Skewiel Mobiel?*

Daarop antwoordden 3 mensen ja, 3 mensen nee, en 2 wisten het niet. Een aantal reacties:

- Het is wel makkelijker om contacten te leggen omdat je onder de mensen bent.
- Dat geloof ik niet. Niet door boodschappen te doen.
- Voor anderen denk ik wel. Mensen krijgen daardoor meer contacten. Wel aardig.
- Ja, is te gebruiken voor familiebezoek. Zelf kan ik ook naar anderen lopen.
- Kan haar niet schelen voor zichzelf. Misschien tref je een leuke mede passagier, als diegene maar vrolijk is. Geen idee hoe dat voor anderen is.
- Ze dacht het niet. Als je met iemand meegaat ken je die toch al. Ze kent geen mensen in de omgeving, behalve op het terrein. Skewiel Mobiel zou voor haar gaan om praktische zaken en om er even uit te zijn, niet voor bezoekjes.

2.7.2 ■ Betrokkenheid bij de eigen woonomgeving

Door op de hoogte te zijn van wat er speelt, eventueel deel te nemen aan dorpsactiviteiten, door te weten wat voor veranderingen er zijn in de bebouwing, door te weten welke nieuwe winkels er zijn etc.

Aan gebruikers en niet-gebruikers werd gevraagd

- *Bent u op de hoogte van wat er gebeurt in de Trynwâlden, bijv. waar nieuwbouw komt, wat voor dorpsactiviteiten er zijn, welke nieuwe winkels er zijn?*

Van de gebruikers antwoordden 15 mensen duidelijk met ja, 2 met nee en 2 gaven aan er geen behoefte aan te hebben. Van de niet-gebruikers antwoordden 4 mensen duidelijk met ja en 2 gaven aan er geen behoefte aan te hebben. Sommigen komen uit een andere regio en zijn daarop gericht. Mensen blijven op de hoogte van hun omgeving door:

- Contacten met anderen: 6 gebruikers, 3 niet-gebruikers
- Deelname aan dorpsactiviteiten: 1 niet-gebruiker
- Lezen van kranten en blaadjes: 13 gebruikers, 2 niet-gebruikers
- Regionale televisie: 2 gebruikers, 1 niet-gebruiker
- Radio: 1 gebruiker, 1 niet-gebruiker
- Zelf kijken in de dorpen: 9 gebruikers, 3 niet-gebruikers.

Vervolgens werd aan de gebruikers van Skewiel Mobiel gevraagd

- *Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?*

Daarop antwoordden 17 mensen met nee, en 8 mensen met ja. Vooral door het rijden van een toeristische route, een rondrit of door te gaan kijken in de nieuwbouw met Skewiel Mobiel. Reacties:

- Deels. Als je in het dorp bent met scootmobiel of Skewiel Mobiel hoor je dingen over het dorp die niet in de krant staan of je krijgt een andere uitleg.
- Vroeger ging ik zelf op onderzoek uit. Nu met de Skewiel Mobiel. Het huis waar mijn dochter heeft gewoond, langs de praktijkschool. Ik ben meer betrokken bij de omgeving. Nieuwe dingen ontdekken, dan kun je meepraten.
- Via de chauffeurs hoor je weleens wat.
- Ja. Je ziet anders de veranderingen in het dorp niet meer. Je voelt je anders buitengesloten in het dorp. Het autootje is heel geschikt om erbij te horen, je bent niet afhankelijk.

2.7.3 ■ Meedoen aan het verenigingsleven en aan cursussen

Aan gebruikers en niet-gebruikers werd de vraag gesteld

- *Doet u mee met verenigingen of cursussen?*

Van de gebruikers antwoordden 15 mensen met ja, 10 mensen met nee. Van de niet-gebruikers antwoordden 7 mensen met ja, 1 met nee. Vervolgens werd de gebruikers gevraagd:

- *Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?*

Kanttekening: Veel verenigingen hebben hun vergaderingen in Heemstra State, daar zijn ook veel cursussen. Een aantal mensen woont op hetzelfde terrein waardoor vervoer er naar toe geen issue is.

Twee personen antwoordden met ja, 21 personen zeiden nee. Een aantal reacties:

- Het helpt om aan besturen deel te blijven nemen. Meestal hebben verenigingen een eigen vervoersdienst, maar niet altijd.
- Ik kan dit blijven doen. Als de nood aan de man komt zou ik vaker gebruik maken van Skewiel Mobiel. Eerder dan iemand bellen.
- Ja, ik wil een computercursus gaan doen in Oentsjerk, deze is altijd in de wintermaanden. Ik kan dan niet altijd met de fiets, vooral niet bij gladheid. Dan ga ik de Skewiel Mobiel nemen.
- Ze neemt deel aan de vrouwenvereniging. Wordt nu nog gehaald en gebracht door de deelnemers. Heeft wel gedacht dat dit met de Skewiel Mobiel kan als halen en brengen in de toekomst niet meer kan.
- Nee, vervoer kan met de auto van andere leden. De bijeenkomsten zijn bovendien 's avonds, dan rijdt Skewiel Mobiel niet, Zou wel willen dat dit mogelijk werd (2 reacties).

2.7.4 ■ Welzijn, gezondheid en Skewiel Mobiel

Aan gebruikers van Skewiel Mobiel werd de volgende vraag gesteld

- *Heeft het gebruik van de Skewiel Mobiel invloed op uw stemming, voelt u zich actiever na een ritje met de Skewiel Mobiel? Of vrolijker? Of vermoeider:*

De meningen bleken verdeeld: 13 mensen antwoordden ja, 8 zeiden nee. De meeste mensen zeiden dat ze vooral vrolijker worden van een ritje. Een aantal citaten:

- Van een ritje met de Skewiel Mobiel pep je wel op, je moet kunnen praten. Komt ook door contact met chauffeurs.
- Mijn man heeft de dag erna er nog plezier van, hij vertelt erover. Is heel plezierig.
- Vrolijker, het is leuk. Het zijn allemaal leuke kerels die erop zitten.
- Vrolijker, contacten zijn belangrijk, leuk contact met de chauffeurs.
- Ja, stukje gezelligheid, even praten. Tijdens rit, op het doel van je rit. Je vereenzaamt niet zo gauw.

Vervolgens werd de gebruikers gevraagd

- *Indien u invloed op de stemming merkt, zou dit ook effecten op uw gezondheid hebben denkt u?*

12 mensen antwoordden ja, 10 zeiden nee. Ter illustratie:

- Ik voel me zelfstandiger, zelfverzekerder. Is goed voor het geestelijk welzijn. Eigenwaarde is belangrijk.
- Ja, mijn man wordt er niet minder van. Geestelijk is hij er dan meer bij, ziet meer, meer indrukken. Herkenning van vroeger, gaat vergelijken, is actief. Op lange, grote wegen in de auto valt hij in slaap.
- Ja, anders kan ik nergens heen.
- Ja. Geestelijk: het is leuk om naar de supermarkt te gaan, het is een uitje. Lichamelijk: je loopt een stukje, krijgt wel hulp van de chauffeurs.
- Misschien wel goed voor de gezondheid dat mensen ermee naar de dokter en tandarts kunnen.
- Moet je wel op rekenen, als je de hele dag stil binnen zit, dat kan ik niet.
- Ja. Goed voor de gezondheid. Ik weet dat ik er mee weg kan komen.
- Ja, je wordt er wel anders van als je onder de mensen komt als dat je tussen de muren zit.
- Het doet je wel goed, wel vermoeiend, ik kan er de volgende dag nog leuk op terug kijken. Als je alle dagen thuis zit ben je alleen maar met de pijn bezig. Als je weg geweest bent leidt het af van jezelf.
- Ik denk het wel, anders verpieter je als je niet meer weg kunt komen.
- Ik kom er vaker uit. Ik moet er wel uit kunnen, anders word ik cuckoo. Ik heb minder pijn als ik niet hoeft te fietsen bij koud weer.
- Geestelijk is het heel goed, je komt onder de mensen. Je bent eruit, hoeft niet thuis te blijven.

Aan niet-gebruikers van Skewiel Mobiel is gevraagd

- *Verwacht u dat het gebruik van de Skewiel Mobiel invloed heeft op de stemming van de gebruikers, bijv. dat ze u zich actiever voelen na een ritje met de Skewiel Mobiel? Of vrolijker? Of vermoeider? Hoe zou dat voor u zijn denkt u?*

Veel mensen konden hier geen antwoord op geven. Een meneer vertelt: 'Altijd vrolijker door de contacten die je bewust of onbewust legt. Door de spontane ontmoetingen, soms met kinderen in de supermarkt. Dat is mijn ervaring.' Een ander: 'Ligt eraan of je een leuke chauffeur hebt die je kent. Hoe het contact hiermee is.'

Vervolgens werd aan niet-gebruikers gevraagd

- *Indien u invloed op de stemming verwacht, zou dit ook effecten op de gezondheid hebben denkt u?*

Ook dit bleek een moeilijke vraag. Drie duidelijke antwoorden:

- Nee. Ze zitten wel, bewegen niet.
- Ja. Mede door de spontane ontmoetingen ga je vaker naar buiten. Ondanks mijn beperking, ik hoor er nog bij.
- Ik denk wel dat je meer leuke afleiding hebt. Alleen het balkonnetje vliegt mij dan ook aan.

2.7.5 ■ Belang van mobiliteit buitenshuis

Voor gebruikers en niet-gebruikers de vraag

- *Hoe belangrijk is het uzelf buitenshuis kunnen verplaatsen voor u? (cijfer van 1 (niet belangrijk) tot 10 (heel erg belangrijk))*

Verplaatsen buitenshuis hoe belangrijk?	Gebruikers Skewiel Mobiel	Niet-gebruikers Skewiel Mobiel
1		
2		1
3		
4		
5		
6	1	
7	1	
8	10	2
8,5	1	
9	4	
10	5	3

22 gebruikers hebben een cijfer kunnen geven. Het laagste cijfer was een 6, het hoogste een 10. Het gemiddelde is een 8,5. Zes niet-gebruikers hebben een cijfer kunnen geven. Het laagste cijfer was een 2, het hoogste een 10. Het gemiddelde is een 8. Een mevrouw antwoordde: wel een 100, een heerlijkheid dat je eruit kunt komen (gerekend als een 10).

2.7.6 ■ Belang van Skewiel Mobiel

Aan gebruikers de vraag

- *Hoe belangrijk is de Skewiel Mobiel voor u? (cijfer van 1 tot 10)*

Skewiel Mobiel, hoe belangrijk?	Gebruikers Skewiel Nu
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	1
8	8
8+	1
9	5
10	8

23 gebruikers hebben een cijfer gegeven. Het laagste cijfer was een 7, het hoogste een 10. Het gemiddelde is een 8,8.

Aan niet-gebruikers de vraag

- *Hoe belangrijk denkt u dat de Skewiel Mobiel voor u over een jaar is (cijfer van 1 tot 10)? Op deze vraag kon bijna niemand een cijfer geven, was niet bruikbaar.*

Ter afsluiting van het interview de vraag aan gebruikers:

- *Stel dat de Skewiel Mobiel moet stoppen, wat voor gevolgen heeft dat voor u?*

De antwoorden hierop waren zeer duidelijk:

- Dan moet ik weer anderen vragen om me te vervoeren.
- Dan ben ik weer op mijn broer aangewezen. Dan moet ik die weer bellen. Skewiel Mobiel is belangrijk voor hier in de dorpen, voor mensen die hulpbehoevend zijn.
- Dan moet ik de WMO taxi nemen en dan moet ik naar de fysiotherapie perse mee om mijn man te begeleiden. Of ik moet misschien iemand van de buurt vragen.
- Dan moet ik WMO taxivervoer aanvragen. Ik wil geen beroep doen op de kinderen, alleen als ze het zelf zeggen. Ik wil wel onafhankelijk zijn.
- Dat ik helemaal afhankelijk ben van mijn dochter die het altijd druk heeft. Dan moet je naar een andere winkel. Je kunt lopend of op de fiets nooit genoeg meenemen. Ik doe graag zelf de boodschappen, zoek het zelf uit.
- Zou ik jammer vinden. Zou ik er minder vaak uit komen, mensen moeten dan hier komen.
- Zou zonde zijn. Dan zit mijn man achter de geraniums van eeuwigheid tot amen. Dan zit ik ook meer in huis.
- Als het nodig is wil ik er later gebruik van maken.
- Zou ik heel jammer vinden. Moet ik meer gebruik maken van de WMO taxi. Ik zou er wel op uit blijven gaan.
- Dan verhonger ik denk ik. Of de hulp doet wat boodschappen, kun je zelf niet zien wat je koopt.

- Dan was het een strop. Dan zou ik de WMO taxi nemen voor de boodschappen en/of vaker de hulp de boodschappen laten halen.
- Meer de WMO taxi gaan gebruiken.
- Die moet hier blijven. Dan moet je het anders organiseren, andere manier opzoeken. Een kennis bellen: breng me even weg.
- Veel minder van huis komen.
- Moet je wel weer aan wennen. Ik ben nu eigen baas. Ben ik meer afhankelijk van de kinderen. Kom ik minder het huis uit.
- Is wel jammer. Dan moet ik iemand vragen om naar de dokter of zo te rijden. Op bezoek gaan laat ik dan, daarvoor vraag ik niet iemand om te rijden.
- Dan zou ik nog meer thuis zitten, nog minder contacten. Als ik straks niet verder kom met de scootmobiel dan ben ik wel afhankelijk van die Skewiel Mobiel. Zou een ramp worden voor een hoop mensen. Word je weer in een afhankelijke hoek gedrukt.
- Indien de hartproblemen terugkomen dan mis je de zekerheid dat je er even uit kunt, daar knap je van op.
- Dan kan ik zelf niet meer om boodschappen, dan moeten mijn kinderen het doen. Ik zou ook de contacten missen.
- Skewiel Mobiel is een uitkomst. Dan waren we veel beperkter dan nu. Er is ruimte om eruit te gaan, anders zitten we thuis vast. Ik moet niet meer moeten, alleen maar mogen.
- Heel veel. Dan moet ik mijn hulp vragen om mij naar de kapper te brengen. Meer mensen die kunnen rijden ken ik niet. Dan kom ik er minder uit.
- Nu niet zoveel, maar in de toekomst wel denk ik.
- Dan kan ik niet zo vaak meer naar de winkel toe, moet ik op de fiets. Dan moet ik mijn zoon weer bellen om dingen mee te nemen. Ik voel me veel zelfstandiger zo. Ik wil niet aan mensen vastzitten.
- Ik zou het heel jammer vinden. Dan moet ik de buurman vragen, ben ik niet zo zelfstandig meer. Vragen is vervelend.
- Nu heeft het geen gevolgen voor mij, voor de toekomst geen idee.

Aan niet-gebruikers werd de vraag iets anders gesteld:

- *Stel dat de Skewiel Mobiel moet stoppen, wat voor gevolgen heeft dat voor u en voor anderen?*

Veel antwoorden kwamen hierop neer:

- Op dit moment geen gevolgen voor henzelf. Voor een grote groep mensen zal het een stap achteruit zijn.
- Twee personen zagen wel gevolgen voor zichzelf:
- Ja, beetje zekerheid is dan weg. Als ik niet goed ben dan kan ik altijd Skewiel Mobiel bellen. Dan hoeft ik het niet iemand te vragen.
- Als mijn man er niet meer is zou ik er wel gebruik van maken.

2.8 ■ Overige informatie uit de interviews

Tips voor Skewiel Mobiel:

Uit de enquête onder gebruikers zijn aanwijzingen gekomen voor verdere ontwikkeling van Skewiel Mobiel. Uit de interviews met gebruikers zijn geen aanvullingen hierop gekomen, ook niet uit de interviews met de niet-gebruikers. De veronderstelling vooraf: "Niet-gebruikers van de Skewiel Mobiel (uit de doelgroep) ervaren een drempel om deze te gebruiken door het opvallende wagentje, door onbekendheid, door verhalen van anderen, door niet te erkennen dat ze zichzelf niet meer kunnen verplaatsen." wordt bevestigd; met de kanttekening dat gebrek aan informatie ook een reden is dat mensen Skewiel Mobiel (nog) niet gebruiken.

Divers:

- Bewegen is belangrijk.
- Maandagmorgen containers op de weg is lastig met rollators.
- Vroeger waren alle winkels ook in Aldtsjerk: bakker, slager, groenteboer, fietsenmaker, potten en pannen. Nu geen een meer. Waarom weet ik niet.
- Er zijn geen winkels meer in Mûnein, vroeger wel. Toen was er meer bedrijvigheid overdag, zag je elkaar bij de bakker, was gezellig. De buurman helpt met gras maaien, vuilnisbak bij de weg zetten, regelt dingen. Dat maakt het mogelijk dat ik hier alleen kan blijven wonen.
- Twee personen informatie gegeven over de mogelijkheden van een scootmobiel en training.
- Met iemand afgesproken dat als de doorgaande weg veranderd is de nieuwe situatie met de scootmobiel samen met de ergotherapie te testen.
- Mevrouw denkt erover een mobiele telefoon aan te schaffen voor gebruik bij de scootmobiel.
- Afspraak gemaakt dat haar ergotherapeut langs komt om een rolstoel aan te vragen, ze wil er toch vaker op uit. (heeft dit tot nu toe niet gewild, al vroegen de kinderen er om en bood de therapeut het al eerder aan).
- Afgesproken dat een ergotherapeut contact met hem opneemt om hem te adviseren over een geschikt vervoermiddel voor buiten.
- Zal advies vragen bij de ergotherapie voor een ander type scootmobiel, het in- en uitstappen uit een gewone auto. Heeft vervolgens ook een rolstoel gevraagd om weer te kunnen winkelen, wilde dit vroeger niet.
- Ze vindt brommobielen erg onveilig, scootmobielen ook. Maar ze overweegt nu dit in de toekomst toch te proberen, eerst afwachten hoe het met de knie gaat.

Conclusies uit de interviews

Conclusies over de grootte van de doelgroep, het Overzicht vervoersvoorzieningen per leeftijd in de Trynwâlden en de omvang van het aantal voertuigen van Skewiel Mobiel staan in de rapportage 'Onderzoek Skewiel Mobiel – Optimalisatie duurzaam vervoer' met als doel het vergroten van de mobiliteit van ouderen binnen de Trynwâlden.

Effecten van Skewiel Mobiel

3.1 ■ Effecten van Skewiel Mobiel op de mobiliteit buitenshuis van gebruikers

De interviews geven een beeld van de mobiliteit van niet-mobiele ouderen: Hoe vaak lopen mensen buitenshuis, hoe ver, met wat voor reden. Wat doen ze op de fiets. Wat doen ze met de auto. Hoe past Skewiel Mobiel hierin.

Er zijn zoveel verschillen als er mensen zijn in hun behoefte aan mobiliteit en de manier waarop ze dat invullen.

De ene persoon loopt 3 keer per dag een blokje om, ook zonder doel. De ander komt bijna nooit meer buitenshuis, heeft ze geen behoefte aan, laat haar maar lezen. Een vrouw van negentig, slechtziend, gaat zelfstandig met het vliegtuig. Een ander van 73 maakt geen gebruik van de bus, ze weet niet hoe het werkt, doet dit niet alleen. Ik trek wat betreft mobiliteit geen conclusies over verschillen tussen de groep gebruikers van Skewiel Mobiel en de niet-gebruikers. De aantallen van de groep niet-gebruikers zijn klein en er zitten veel uitersten in.

Is de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel te voorspellen aan de hand van gegevens over de mobiliteit van de gebruikers?

28% van de gebruikers van Skewiel Mobiel loopt niet verder dan 500 m achter elkaar, 32% tussen de 500 m en 1 km, 40% loopt meer dan 1 km. De loopafstand onder gebruikers verschilt. In praktijk betekent dit dat een deel van de gebruikers wel nog naar winkels en kennissen in de buurt kan lopen; een ander deel kan lopend naar bijna geen enkele bestemming, tenzij ze woonachtig zijn op het terrein van Heemstra State waar veel activiteiten zijn.

- Zit er verband tussen de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel en de afstand die gebruikers kunnen lopen?

Deze gegevens staan niet in een tabel, heb ik nu vergeleken. Binnen de groep mensen die nog meer dan 1 km lopen verschilt het gebruik van Skewiel Mobiel aanzienlijk: van minder dan 1x per maand tot 1-3 keer per week. Binnen de groep mensen die van 500m-1 km lopen varieert de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel ook tussen minder dan 1x per maand tot 1-3 keer per week. Binnen de groep mensen die minder dan 500 m lopen ligt de gebruiksfrequentie ook tussen minder dan 1x per maand tot 1-3 keer per week. Conclusie: de afstand die gebruikers kunnen lopen zegt niets over de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel.

- Zit er verband tussen de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel en de tijdsduur dat de gebruikers al minder dan 1 km kunnen lopen?

Van de mensen die minder dan 1 km lopen geven 7 personen aan dat dit al meer dan 5 jaar het geval is, 6 tussen de 1-5 jaar, 2 minder dan een jaar. Van de mensen die al meer dan 5 jaar minder dan 1 km kunnen lopen varieert de gebruiksfrequentie van minder dan 1x per maand tot 1-3x per week. Van de mensen die sinds 1-5 jaar minder dan 1 km kunnen lopen varieert de gebruiksfrequentie van minder dan 4 x per maand tot 1 x per week. Van de mensen die minder dan een jaar geleden minder dan 1 km kunnen lopen is de gebruiksfrequentie minder dan 1x per maand tot 1 x per week. Conclusie: Er zit geen verband tussen de gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel en de lengte van de tijd dat gebruikers al minder dan 1 km kunnen lopen.

- De mensen die fietsen lopen allemaal meer dan 1 km; op 1 persoon na, maar fietsgebruik was bij hem beslist niet veilig en hij is bezig met een adequate scootmobiel. Dus zowel meer dan 1 km kunnen lopen als het nog kunnen fietsen zegt niets over de gebruiksfrequentie. Hiermee is de veronderstelling voor de interviews dat ouderen die al langer minder buitenshuis mobiel zijn minder gebruik maken van Skewiel Mobiel ontzenuwd.
- De gebruiksfrequentie verschilt ook tussen mensen die geen eigen vervoermiddel hebben, van minder dan 1x per maand tot 1-3 keer per week.
- Mensen die nog auto rijden maken in de regel helemaal geen gebruik van Skewiel Mobiel; dit kwam slechts 1 keer voor en betrof iemand van wie de garage niet bereikbaar was bij sneeuw en ijs.
- Mensen die een partner hebben die auto rijdt maken in de regel ook geen gebruik van Skewiel Mobiel. Dit komt slechts 1 keer voor, in dit geval werkt de partner 5 dagen in de week.
- Mensen die een scootmobiel gebruiken of fietsen maken vooral bij slecht weer gebruik van Skewiel Mobiel en voor het doen van een grote hoeveelheid boodschappen in 1 keer. De veronderstelling vooraf: "Scootmobiel gebruikers nemen de Skewiel Mobiel alleen met slecht weer" klopt dus gedeeltelijk.

Conclusie

De gebruiksfrequentie van Skewiel Mobiel is niet te voorspellen aan de hand van gegevens over de mobiliteit. Uit de interviews is mij wel gebleken dat de gebruiksfrequentie een logisch gevolg is van het levenspatroon: hun behoefte om buitenshuis te zijn, om wat voor activiteiten het gaat en wat voor andere vervoersmogelijkheden ze hebben. Dit is een te complexe interactie om op grond van alleen mobiliteit of een andere enkele factor te voorspellen. Al verschilt het gebruik per persoon aanzienlijk in doel en frequentie: Skewiel Mobiel maakt het voor de ouderen mogelijk om zelfstandig in de regio die korte afstanden te reizen die zij belangrijk vinden; het vervoer sluit naadloos aan bij hun behoefte want ze kunnen het immers zelf invullen en boeken. Hun mobiliteit buitenshuis in de regio neemt evenredig toe met hun behoefte.

3.2 ■ Effecten van Skewiel Mobiel op het bestaande vervoersaanbod en aanbevelingen

Taxigebruik (geen WMO taxi)

Komt bijna niet voor onder deze doelgroep, ook een aantal jaren geleden niet. De kosten worden genoemd als reden om een gewone taxi niet te gebruiken.

Skewiel Mobiel is dus geen bedreiging voor de gewone taxibedrijven.

Autogebruik door derden

Het vervoerd worden door familie of kennissen. Een aantal geïnterviewde personen wilde beslist geen beroep doen op hun kinderen voor vervoer en had dat onderling afgesproken. De meeste mensen hebben een hekel aan vragen, vaste afspraken werken wel. Meerijden met iemand die dezelfde bestemming heeft is ook geen probleem. Sommige ouderen kennen geen of bijna geen mensen in hun buurt die willen en kunnen rijden.

De veronderstelling vooraf: "Ouderen gebruiken de Skewiel Mobiel voor ritjes in de Trynwâlden om niet kennissen te hoeven vragen om te rijden; ze verplaatsen zich daardoor vaker buitenshuis" klopt in de meeste gevallen.

Conclusie: Door Skewiel Mobiel wordt er minder een beroep op derden gedaan om te rijden. Vaste afspraken om te rijden die beide partijen uitkomen blijven bestaan. Reguliere afspraken om te rijden naar verenigingen e.d. blijven vooralsnog grotendeels onveranderd.

Gebruik van het busje naar en van het dienstencentrum Heemstra State

In de praktijk wordt het busje incidenteel gebruikt wanneer het voertuig van Skewiel Mobiel bezet is en andersom. Een paar mensen geven aan Skewiel Mobiel te gebruiken in plaats van het busje wanneer ze naar Heemstra State moeten vanwege de in/uitstap die gemakkelijker is.

Uit het rittenoverzicht van november 2009 tot juni 2010 blijkt dat van de 413 ritten er 51 keer naar Heemstra State gereden wordt. Het is niet duidelijk of hiermee in alle gevallen het dienstencentrum bedoeld wordt of ook de woningen op het terrein.

Conclusie: M.i. verdient het aanbeveling uit te zoeken of combinatie van het vervoer door Skewiel Mobiel en door het busje van/naar het dienstencentrum mogelijk of wenselijk is.

Treingebruik/busgebruik

De meeste personen geven aan zelden of nooit gebruik te maken van de trein. Vroeger ook niet. Als je een auto hebt is reizen met de trein niet nodig, was doorgaans het antwoord. Wanneer ze dat incidenteel wel deden was het vaak al langer dan 10 jaar geleden. In de uitwerking van de interviews staan wel veel problemen opgenoemd die mensen ondervonden bij het gebruik van de trein of bus. Daaruit kunnen een aantal tips gehaald worden om het reizen met openbaar vervoer voor minder mobiele mensen te vergemakkelijken. Meer informatie over wat de mogelijkheden in de praktijk zijn voor begeleiding op de stations is daar een voorbeeld van. Er is geen treinstation in de Trynwâlden, het dichtstbijzijnde station is Hurdegaryp. Daar is vanuit de Trynwâlden geen rechtstreekse busverbinding naar toe, alleen naar het station in Leeuwarden. Busgebruik tussen Gytsjerk, Oentsjerk en Aldtsjerk komt incidenteel voor. Vaak liggen de haltes te ver van huis of bestemming voor minder mobiele ouderen.

Conclusie: Skewiel Mobiel is geen concurrent van de bus of de trein.

WMO collectief vervoer door Taxibedrijf Waaksma:

Veel gebruikers waren erg tevreden over het taxibedrijf, al gaat er wel eens iets mis. De veronderstelling vooraf: "Ze doen deze ritjes niet met WMO vervoer omdat de drempel daarvoor hoger is, de begeleiding van de chauffeurs minder is, de chauffeur niet wacht om 2 winkels achter elkaar te kunnen bezoeken, de wachttijden groter zijn." klopt. Het zegt niets over de kwaliteit van de begeleiding van de chauffeurs van Waaksma, die wordt geprezen. Maar de taxichauffeurs helpen niet in de winkel, dragen de boodschappen niet van de kassa tot in huis. Toen Skewiel Mobiel er niet was gebruikte een klein aantal personen wel de WMO taxi om boodschappen te doen of om kennissen binnen de Trynwâlden te bezoeken. Diverse mensen geven aan dat als Skewiel Mobiel zou moeten stoppen ze meer of voor het eerst gebruik zullen maken van WMO vervoer.

Conclusie: Skewiel Mobiel vervangt voor een deel het gebruik van collectief vervoer vanuit de WMO. Meer informatie omtrent de mogelijkheden van het gebruik van collectief vervoer en tips over bestemmingen, ideeën wat je in de regio allemaal zou kunnen doen is aan te bevelen. Een maandelijks overzicht van het resterende te goed aan kilometers is tevens een aanbeveling.

Valys

Er zijn van de 15 gebruikers 7 mensen met zeer negatieve ervaringen met het vervoer door Valys. Drie personen reizen daarom niet meer met Valys. Veel klachten over onacceptabel lang omrijden, te laat op afspraken. Twee klachten over niet veilig rijden. Mensen zien de WMO beleidswijziging waardoor ze meer gebruik moeten maken van Valys met zorg tegemoet. In een aantal gevallen is het budget van 750 km te krap.

Conclusie: Er is geen relatie met Skewiel Mobiel. Mijn aanbeveling is dat de verrichtingen en prestaties van Valys goed gemonitord dienen te worden en waar nodig bijgestuurd.

3.3 ■ Effecten van Skewiel Mobiel op de verkeersveiligheid in de regio

In de uitwerking van de interviews staan alle redenen en aanleidingen genoemd die mensen vertellen om hun vervoermiddel als auto, fiets of scootmobiel te laten staan. De verhalen verschillen erg. De uitersten:

- Een persoon liet in 1 keer de auto staan, reed nog door heel Nederland maar merkte zelf dat hij moeite kreeg met achteruit rijden en inparkeren.
- Een persoon liet na jaren moeizaam auto rijden na een TIA de auto staan op verzoek van de partner omdat hij de weg steeds vaker niet kon vinden en de auto niet goed onder controle had.
- Een persoon vindt zichzelf prima rijden, rijdt alleen in de regio buiten de spits en slaat niet linksaf van de doorgaande provinciale weg maar rijdt om.

Alle redenen voor zorg over veiligheid op de weg door oudere weggebruikers, met name automobilisten. Wat is het effect van Skewiel Mobiel op de keuze om het vervoermiddel te laten staan? Maakt het bij die keuze verschil dat de Skewiel Mobiel er is/was? Aangevuld: zou zijn geweest?

De stemmen staken, 10 personen zeggen ja, 10 personen zeggen nee, 6 weten het niet. Skewiel Mobiel helpt in ieder geval om de gevolgen van het stoppen met autorijden te verzachten doordat vervoer in de regio geboden wordt. Een aantal oudere automobilisten rijdt alleen nog maar korte afstanden maar dat geldt niet voor iedereen en de korte afstanden komen niet altijd overeen met het rijgebied van Skewiel Mobiel. Soms zijn mensen nog mobiel wanneer ze noodgedwongen voor de keus komen om de auto te laten staan en is Skewiel Mobiel niet aan de orde, maar gebruik van openbaar vervoer en fiets.

In een aantal gevallen heeft Skewiel Mobiel de doorslag gegeven om de auto te laten staan, eerder dan anders gebeurd zou zijn. Dat zal niet voor iedereen gelden. De omschrijving van iemand die twijfelt geeft het dilemma goed weer: "Zoals het nu is (heeft nog auto, niet-gebruiker van Skewiel Mobiel) maakt het wel verschil dat Skewiel Mobiel er is. Maar ik mag graag autorijden." Het verschil in kosten van autogebruik en gebruik van Skewiel Mobiel is ook genoemd als reden om in de toekomst de auto te laten staan.

Gebruik van een scootmobiel of fiets kan voor een groot deel vervangen worden door Skewiel Mobiel, afhankelijk van de gewenste regio. Ook dit is voor gekomen.

Conclusie: Skewiel Mobiel helpt in een aantal gevallen om eerder de auto te laten staan wanneer het rijden niet meer veilig of echt nodig is. Het verzacht de gevolgen van het niet meer auto kunnen rijden in alle gevallen. Het helpt in veel gevallen om de scootmobiel of fiets te laten staan wanneer het niet meer vertrouwd is.

Dit is het antwoord op de veronderstelling vooraf: Ouderen schaffen door de Skewiel Mobiel sneller hun auto of scootmobiel of fiets af als ze het rijden ermee niet veilig meer vinden.

3.4 ■ Effecten van Skewiel Mobiel op de participatie van minder mobiele ouderen in de samenleving

Contacten met andere mensen

De helft van het aantal gebruikers van Skewiel Mobiel zit niet ruim in de contacten. (zie uitwerking interviews op blz. 37)

Op de vraag of Skewiel Mobiel daar effect op heeft wordt verschillend geantwoord: 14 keer nee, 4 keer ja, 3 keer misschien. Deels komt dat doordat een aantal personen korte, vluchtige contacten tijdens winkelbezoek of met chauffeurs niet meetellen als contacten. Daaronder verstaan ze langdurige, intensieve contacten. Zoals blijkt uit hun antwoord. Deels komt het doordat een aantal gebruikers Skewiel Mobiel alleen als praktisch vervoermiddel ziet bijv. voor winkelbezoek, de extra contactmogelijkheid is voor hen ondergeschikt of zijn ze zich niet bewust. Negen van de 25 geïnterviewde gebruikers geven aan Skewiel Mobiel te gebruiken voor bezoek aan familie of kennissen. Toch geven slechts 4 mensen een ja aan.

Ze hoeven niemand te vragen, zijn niet afhankelijk. Het is belangrijk om contacten te onderhouden: vluchtige contacten zoals in de winkel, maar ook diepere contacten zoals bezoek van vrienden; en de extra contacten met chauffeurs. De meeste gebruikers hebben duidelijk het gevoel meer mee te kunnen doen in de samenleving, erbij te

horen. Een aantal komt daardoor ook meer buiten hun huis, zouden anders noodgedwongen thuis gebleven zijn.

Conclusie: Skewiel Mobiel helpt om contacten te onderhouden en te leggen, al is niet iedere gebruiker zich daarvan bewust:

- Door het bieden van vervoer naar kennissen en familie
- Door het contact met de chauffeurs
- Door de contacten tijdens winkelbezoek, in wachtkamers e.d. Die heb je niet als de boodschappen gebracht worden en de dokter aan huis komt.

Betrokkenheid bij de eigen woonomgeving:

Hoe blijven ouderen betrokken bij hun eigen woonomgeving? De belangrijkste methodes:

- 15 x wordt genoemd: door contacten met anderen
- 12 x : door zelf in het dorp te gaan kijken naar veranderingen
- 9x : door contacten met anderen

In hoeverre draagt Skewiel Mobiel bij tot het zich betrokken blijven voelen: 17 gebruikers ontkennen dat er verband is, 8 personen vinden dat met name door een rondrit of gericht gaan kijken in de nieuwbouw er een positief effect is. Je hoort en ziet andere dingen dan in de krant, je kunt meepraten, je voelt je niet buiten gesloten.

Conclusie: Skewiel Mobiel helpt om betrokken te blijven bij de woonomgeving.

Meedoen aan verenigingen en cursussen

Slechts 2 gebruikers gaven aan dat Skewiel Mobiel hen helpt om mee te doen aan verenigingen of cursussen. Veel verenigingen hebben een eigen vervoersysteem. Vergaderingen zijn deels 's avonds en dan rijdt Skewiel Mobiel niet. Wel werd een aantal keren genoemd dat als de eigen vervoersregelingen niet lukken Skewiel Mobiel achter de hand is.

Conclusie: Incidenteel helpt Skewiel Mobiel om mee te blijven doen aan verenigingen en cursussen. Mijn verwachting is dat dit aandeel in de toekomst groeit.

Effecten van Skewiel Mobiel op het welzijn en de gezondheid van gebruikers

Door de helft van het aantal gebruikers wordt een positief effect ervaren op hun stemming. Ze worden vrolijk van een ritje. De helft van de gebruikers geeft bovendien aan dat gebruik van Skewiel Mobiel een positief effect heeft op hun gezondheid. Dit effect ligt grotendeels op het mentale vlak, voor een klein deel op het lichamelijke vlak. Verreweg het meest wordt genoemd dat je met Skewiel Mobiel eruit komt, niet tussen de muren blijft zitten, onder de mensen komt. Daarnaast de zelfstandigheid die het geeft, het bevordert de eigenwaarde en zelfverzekerdheid, het niet hoeven vragen is belangrijk.

- Een ritje leidt af van pijn en zorgen.
- Een ritje maakt actiever door de herkenning van de omgeving van vroeger.
- Effecten op het lichamelijke vlak:
- Je loopt een stukje, meer beweging.
- Vermindert pijn, bij harde wind niet meer hoeven fietsen.
- Bezoek aan dokter, fysiotherapie etc. wordt gemakkelijker.

Conclusie: Skewiel Mobiel heeft een positief effect op het welzijn en de gezondheid van minder mobiele ouderen.

3.5 ■ Effecten op de samenleving in de Trynwâlden

Ouderen zijn door Skewiel Mobiel daadwerkelijk meer zichtbaar in de samenleving en nemen meer deel.

Andere effecten

Vrijwilligerswerk

Gezien het enthousiasme van de chauffeurs is duidelijk dat Skewiel Mobiel aantrekkelijk vrijwilligerswerk met zich mee brengt, met name op contactueel gebied. Uit de enquête en interviews blijkt ook dat de ouderen hun inzet waarderen, evenals de gesprekjes tijdens de ritten. Voor de betrokkenheid van zowel de ouderen als de groep 50 plussers in de gemeenschap is dit belangrijk.

Middenstand in de Trynwâlden

Winkelbezoek met Skewiel Mobiel is duidelijk aangetoond. Of dit daadwerkelijk tot een grotere omzet leidt is nog niet duidelijk, dat zal in mindere mate het geval zijn. Wanneer Skewiel Mobiel voorkomt dat de boodschappen buiten de regio gekocht worden door bijv. de kinderen dan is dat wel zo. Wellicht dat mensen ook meer kopen als ze zelf boodschappen doen dan dat er een lijstje gemaakt wordt voor iemand anders. Dit is nog niet nader onderzocht.

Wel is duidelijk dat bijv. cafébezoek anders niet had plaatsgevonden.

Het aantal bezoeken aan artsen of fysiotherapeut zou zonder Skewiel Mobiel thuis hebben plaatsgevonden, het scheelt de hulpverleners een huisbezoek. Mensen waren zonder Skewiel Mobiel ook naar de kapper gegaan, maar dan hadden anderen of de kapper zelf voor vervoer gezorgd. Skewiel Mobiel levert de middenstand zeker voordelen op.

Activiteiten in de Trynwâlden

Skewiel Mobiel is op vraag en ook spontaan ingezet bij manifestaties in de Trynwâlden, zoals een Kerstmarkt of een Open Tuindag voor een goed doel. Soms ook in het weekend. Ook dan kunnen ouderen meedoen. Zelfs Sinterklaas heeft in de Skewiel Mobiel gereden om zijn kinderen te bezoeken.

3.6 ■ Effecten op duurzaamheid

De elektrische wagen laat alleen doordat het alle werkdagen rijdt al zien dat elektrisch vervoer mogelijk is. Daarnaast heeft het nog een ander effect gehad. Een van de geliefde bestemmingen is een terrasje aan het water bij het café in Wyns, een dorp aan de rand van de Trynwâlden dus een aantal kilometers rijden. Tijdens een bezoek waarbij de Skewiel Mobiel wachtte heeft een van de chauffeurs aan de caféhouder om stroom

gevaar zodat het wagentje ondertussen opgeladen kon worden. Dit heeft hem aan het denken gezet. Uiteindelijk bleek dit de aanleiding te zijn tot de opzet van een netwerk van oplaadpunten voor elektrische vervoermiddelen (fietsen, boten, scooters, auto etc.) in de regio! De elektrische Skewiel Mobiel vervangt voor een deel autogebruik van WMO taxi, het busje van Heemstra State en de auto van kinderen of kennissen. Goed voor het milieu.

Toekomst van Skewiel Mobiel

Skewiel Mobiel is niet meer weg te denken uit de Trynwâlden. De positieve effecten zijn op de vorige bladzijdes beschreven. De antwoorden op de vraag: Stel dat de Skewiel Mobiel moet stoppen, wat voor gevolgen heeft dat voor u? (zie blz. 42) spreken voor zich. Een deel van de ouderen blijft noodgedwongen meer thuis zitten, een deel wordt afhankelijk van anderen voor het vervoer. Het beroep op de WMO taxi wordt groter. In de praktijk is er een overlap ontstaan met het vervoer door het dienstencentrum Heemstra State.

Het aantal gebruikers van Skewiel Mobiel groeit nog steeds en zal voorlopig blijven groeien. Een tweede voertuig zal binnenkort nodig zijn om aan de vraag te kunnen blijven voldoen en om de regio iets uit te breiden, met name richting Tytsjerk en Ryptsjerk. De financiering van dit voertuig is toegezegd door subsidies van Provincie en gemeente.

In de tweede helft van 2010 moet aanvullende financiering gezocht en gevonden worden voor de jaarlijkse kosten om de toekomst van Skewiel Mobiel veilig te stellen.

Uitbreiding naar weekenden en avonden is al een beleidsvoornemen.

Blijft Skewiel Mobiel beperkt tot het vervoer van minder mobiele ouderen? Of is het slechts de aanzet voor een nieuw duurzaam openbaar vervoersysteem waar ook andere inwoners van de Trynwâlden gebruik van gaan maken?

4.1 ■ Suggesties

- Aansluiting op het treinstation in Hurdegaryp waar nu geen rechtstreekse bus vanuit de Trynwâlden heengaat.
- Aansluiting vanuit de randdorpen op de buslijn Dokkum-Leeuwarden waardoor de belbus lijn 57 deels overbodig wordt.
- Vervoer van de kinderen in Wyns naar de lagere school in de Trynwâlden.
- Vervoer van kinderen die nog niet zelfstandig naar sport of club kunnen fietsen.
- Vervoer van inwoners die niet zelfstandig gebruik kunnen maken van eigen of openbaar vervoer door mentale beperkingen.
- Bij grote activiteiten in de Trynwâlden verzorgt Skewiel Mobiel een deel van het vervoer.
- De mogelijkheden zijn er. Veel zal afhangen van de vraag van de inwoners, de beschikbaarheid van vrijwilligers en de wensen/eisen van financierende partijen. De toekomst zal het leren.

4.2 ■ Suggesties voor vervolgonderzoek

- Volgen van de ontwikkelingen in de gebruikersgroep: Hoe ziet het profiel van de gebruikers er over 2 jaar uit, over 5 jaar? Zijn er andere doelgroepen gekomen en hoe is die ontwikkeling verlopen? Hoeveel gebruikers zijn er over 2 en 5 jaar, wat zijn hun bestemmingen?
- Aansluiting op andere vervoerstromen als WMO taxi, vervoer naar dienstencentrum Heemstra State: Blijft Skewiel Mobiel een aparte dienst of is het efficiënter om een combinatie te maken met deze vervoerstromen? Wat zijn de effecten daarvan voor gebruikers en andere betrokkenen?
- Welke intrinsieke overwegingen maken ouderen om te bepalen of zelf rijden met een eigen vervoermiddel nog veilig is, hoe meten ze dat? Is hiervoor een zelf-test beschikbaar?
- Hoe gaan ouderen om met nieuwe verkeerssituaties? Zijn de grote veranderingen in de doorgaande weg door de Trynwâlden met Shared Space ook veiliger voor ouderen, hoe ervaren zij dat?
- Hoe kan de drempel om voor het eerst gebruik te gaan maken van Skewiel Mobiel verkleind worden?
- Wordt het eigen vervoersaanbod van verenigingen, kerken e.d. over 2 en 5 jaar minder doordat Skewiel Mobiel er is?
- Indien het lukt om jongere chauffeurs aan te trekken: wordt de verstandhouding tussen jong en oud in de regio hierdoor verbeterd?

4.3 ■ Aanbevelingen bij opzet soortgelijk vervoersysteem

In de rapportage 'Onderzoek Skewiel Mobiel – Optimalisatie duurzaam vervoer' met als doel het vergroten van de mobiliteit van ouderen binnen de Trynwâlden" is een soort handboek opgezet om een soortgelijk vervoersysteem op te zetten in een andere regio.

De motivatie waarom je een dergelijk aanvullend vervoer op zou zetten kan gehaald worden uit bovenstaande Conclusies: Wat levert het de gebruikers op, wat zijn de effecten voor gebruikers op mobiliteit, verkeersveiligheid, participatie, welzijn en gezondheid; wat zijn de te verwachten effecten op de samenleving in de regio, op duurzaamheid. Er moet dan wel een vergelijking plaatsvinden in hoeverre de samenleving lijkt op die van de Trynwâlden; dit staat in het handboek beschreven. Wanneer er met partijen onderhandeld moet worden kunnen in de conclusies van dit onderzoek de te verwachten winstpunten gevonden worden. De opzet van de interviews kan gebruikt worden om de behoefte aan vervoer te checken of in kaart te brengen bij minder mobiele inwoners in de regio.

Welke eisen moeten er aan een aanvullend vervoersysteem gesteld worden gezien de informatie uit de interviews en enquête?

- Oudere heeft zelfstandig gevoel bij boeken en gebruik, geen gunst die gevraagd moet worden;
- Niet noodzakelijk om van tevoren te boeken;
- Deur tot deur vervoer (of stukje achter de deur indien begeleiding gewenst is);
- Bij kort bezoek wacht chauffeur;
- Meerdere bestemmingen achter elkaar mogelijk;
- Begeleiding in winkel mogelijk bij spullen pakken, afwegen;
- Vervoer rollator en boodschappen tot in huis;
- Gemakkelijk in- en uitstappen;
- Telefonisch of mondeling te boeken;
- Vertrouwde en betrokken vrijwilligers;
- Tijden van ophalen en terug rijden zijn in overleg te bepalen.

Evaluatie doelstelling onderzoek

De doelstelling van het onderzoek was

- In kaart brengen van effecten op mobiliteit van ouderen die optreden door implementatie van de nieuwe vervoersdienst.
- Door effecten in kaart te brengen een oriëntatie doen op structurele subsidie-mogelijkheden om vervoersdienst in stand te houden.
- Zicht krijgen op wat belangrijk is voor het optimaliseren van de mobiliteit van ouderen en hoe het geheel van vervoerssystemen waaronder Skewiel Mobiel hierop aansluit en suggesties geven voor verbetering.
- Zicht krijgen op processen in en overwegingen van ouderen die te maken hebben met verkeersveiligheid en de keuze van verschillende vervoermiddelen.
- Zicht krijgen op effecten van een veranderende mobiliteit op participatie in de samenleving en welzijn. Zijn er verschillen in mobiliteit en participatie tussen ouderen die door de komst van Skewiel Mobiel hun activiteitenpatroon buitenshuis kunnen handhaven en ouderen die al jaren noodgedwongen buitenshuis minder actief waren en nu in de gelegenheid zijn hun activiteitenpatroon (weer) uit te breiden? Of tussen gebruikers en niet-gebruikers van Skewiel Mobiel?
- (Wetenschappelijk) vervolg onderzoek mogelijk maken.
- Last but not least: Door de rapportage van de effecten mogelijk maken dat andere regio's gestimuleerd worden om zelf de eigen vervoersmogelijkheden voor ouderen te evalueren en waarnodig uit te breiden.

Conclusie

Alle facetten van de doelstelling zijn in dit rapport expliciet aan de orde gekomen en beantwoord. Door de waargenomen effecten op de participatie van ouderen en de overlap met de WMO taxi kan contact met de gemeente opgenomen worden over een eventuele structurele bijdrage aan Skewiel Mobiel. Door de waargenomen effecten op het welzijn en de gezondheid van ouderen kan contact opgenomen worden met de Zorgverzekeraars over een eventuele structurele bijdrage aan Skewiel Mobiel. Met de middenstand van de Trynwâlden kan aan de hand van het rittenoverzicht en de informatie uit de interviews gepraat worden over een eventuele structurele bijdrage aan Skewiel Mobiel.

Verantwoording interview

Onderzoek naar Mobiliteit van ouderen in de Trynwâlden en de invloed van de nieuwe vervoersdienst Skewiel Mobil.

De meeste ouderen willen in hun eigen huis blijven wonen, niet alleen in de Trynwâlden is dat zo maar overal in Friesland, in Nederland en daarbuiten. Maar ze willen wel erop uit kunnen gaan, niet vast zitten in hun huis, mensen blijven ontmoeten. Dat is niet alleen voor henzelf belangrijk, maar ook voor de mensen in hun omgeving.

Hoe doen ouderen dat nu? Van welk vervoer maken ze gebruik en waarom? Wat vinden ze belangrijk? Hoe zit het met de verkeersveiligheid?

Bij ons in de Trynwâlden is een nieuwe vervoersdienst gestart in juni 2009 om ouderen meer mogelijkheden te bieden om de deur uit te komen. Waarom maken ouderen daar wel of juist geen gebruik van? Wat is hun behoefte om de deur uit te komen, waar gaan ze naar toe?

Dat is het onderwerp van gesprek dat ik u vraag/gevraagd heb om met mij te voeren. Ik denk dat juist u goed kunt vertellen hoe u zich buitenshuis verplaatst en wat u belangrijk vindt; omdat ik u zelf ken of omdat ik dit gehoord heb van mensen die u kennen. De gegevens van het interview worden anoniem verwerkt. De informatie die u mij geeft behandel ik vertrouwelijk. U kunt fries of nederlands spreken, ik spreek nederlands terug.

Ik ga ervan uit dat het gesprek ongeveer een uur duurt.

Tijdens het gesprek maak ik wat korte aantekeningen. Aan het einde van het gesprek bespreek ik met u wat ik opgeschreven heb, zodat we beide weten dat wat u verteld heeft, goed is overgekomen.

Het onderzoek wordt betaald en mede vorm gegeven door de Provincie Fryslân. Mobiliteit van ouderen is een belangrijk onderwerp. De informatie is van belang voor alle ouderen in de Trynwâlden omdat het richting kan geven hoe de vervoersmogelijkheden voor ouderen verbeterd kan worden. Het kan ook voor ouderen buiten de Trynwâlden belangrijk zijn want de informatie kan ook door andere regio's gebruikt worden. Dit onderzoek wordt ondersteund door de Universiteiten van Twente en Eindhoven. Eind juni 2010 is de planning dat dit onderzoek afgesloten wordt, dan heb ik ongeveer 20-40 interviews gehouden.

Het onderzoek wordt geheel door ondergetekende uitgevoerd. Als hoofd ergotherapie van Skewiel Trynwâlden heb ik jarenlange ervaring met hoe ouderen alle dagelijkse dingen doen in en om huis, ook hoe ze zich buitenshuis verplaatsen. Ik ben een van de initiatiefnemers van de vervoersdienst Skewiel Mobiel.

Voor vragen of opmerkingen voor of na het interview kunt u me bereiken via de receptie in Heemstra State: tel. 058-2564141.

Petra Degen

2

Interview gebruiker laatste versie

1. Interview gebruiker Skewiel Mobiel

Interview nr:

Datum:

Woonplaats:

Leefsituatie:

Leeftijd:

Huishoudelijke hulp:ja/nee

Man/vrouw:

Persoonlijke verzorging:ja/nee

Open vraag:

Wat betekent de komst van de Skewiel Mobiel voor u ?

Gebruik Skewiel Mobiel sinds:

Begeleiding chauffeur/welzijn/rollator mee:

1. Overzicht mobiliteit

Mate van gemiddeld gebruik Skewiel Mobiel (1 antwoord mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c	Klasse d	Klasse e
< 1 x maand	<4 x maand	1 x week	1-3 x week	>3 x week

1. Mate van mobiliteit buitenshuis lopend (1 antwoord mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c
Zonder loophulpmiddelen > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m
Met elleboogkrukken of stok > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m
Met rollator > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m

2. Mate van eigen mobiliteit verder dan 1 km (meerdere antwoorden mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c	Klasse d	Klasse e
Fiets, bromfiets	Scootmobiel	Rijdt auto	Auto partner	Geen

3. Gebruik van georganiseerd vervoer (meerdere antwoorden mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c	Klasse d	Klasse e	Klasse f	Klasse g
Trein	Bus	Taxi	Auto derden	Valys	WMOtaxi	WMOvervoerskosten

Verleden mate van mobiliteit: (jaartal invullen / nooit gebruikt / in gebruik; waarom gestopt: lichamelijke beperkingen / angst / bezorgdheid anderen)

- Lopend minder dan 1 km sinds:
- Geen fiets meer sinds:
- Geen bromfiets meer sinds:
- Geen scootmobiel meer sinds:
- Gestopt met zelf auto rijden sinds:
- Partner gestopt met auto rijden sinds:
- Geen gebruik trein meer sinds:
- Geen gebruik bus meer sinds:
- Geen gebruik taxi meer sinds:
- Geen gebruik auto derden meer sinds:
- Geen gebruik Valys meer sinds:
- Geen gebruik WMOvervoer meer sinds:

2. Mobiliteit, verplaatsingen buitenshuis in de Trynwâlden

Hoe vaak per week komt u buitenshuis en waarvoor?

Hoe was dat zonder Skewiel Mobiel?

Zou u vaker het huis uit willen, en waar zou u dan heen willen gaan? Wat is de reden dat u dit nu niet doet?

3. Verschil tussen de vervoersmiddelen

Hoe vaak per week gebruikt u de Skewiel Mobiel en waarvoor?

Welke andere vervoersmiddelen gebruikt u? Wat doet u daarmee en wat zijn de voor- en nadelen ervan? Heeft u ideeën over bepaalde maatregelen zodat u langer gebruik kunt maken van deze vervoersmiddelen, bijv. andere verkeersregels, begeleiding..

Hoe vaak denkt u de Skewiel Mobiel het komende jaar te gaan gebruiken?

Wat zou u vrienden en kennissen vertellen over Skewiel Mobiel?

Positieve/negatieve punten van het voertuig Skewiel Mobiel: (deuren, verwarming, ramen, in/uitstap, zitcomfort, vormgeving, bagageruimte, snelheid, geluid, milieuvriendelijk)

4. Overwegingen om eigen vervoer te laten staan uit oogpunt van verkeersveiligheid

Heeft u een eigen vervoermiddel (rijdt zelf auto of partner, brommer, fiets, scootmobiel), hoe veilig vindt u het gebruik ervan voor uzelf en anderen?

Wanneer vindt/vond u het niet meer veilig?

Wanneer zou/heeft u deze laten staan?

Maakt het bij die keuze verschil dat de Skewiel Mobiel er is/was?

Wat vindt u het gevaarlijkste punt in de Trynwâlden en hoe verplaatst u zich daar?

5. Effect op participatie

a. Heeft u voldoende contacten met andere mensen?

Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?

b. Bent u op de hoogte van wat er gebeurt in de Trynwâlden, bijv. waar nieuwbouw komt, wat voor dorpsactiviteiten er zijn, welke nieuwe winkels er zijn?

Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?

c. Doet u mee met verenigingen of cursussen?

Is dit veranderd door het gebruik van Skewiel Mobiel?

6. Effect op welzijn

Heeft het gebruik van de Skewiel Mobiel invloed op uw stemming, voelt u zich actiever na een ritje met de Skewiel Mobiel? Of vrolijker? Of vermoeider?

Indien u invloed op de stemming merkt, zou dit ook effecten op uw gezondheid hebben denkt u?

Hoe belangrijk is het uzelf buitenshuis kunnen verplaatsen voor u (cijfer van 1 tot 10, geheel niet belangrijk– heel erg belangrijk)?

Hoe belangrijk is de Skewiel Mobiel voor u (cijfer van 1 tot 10)?

Stel dat de Skewiel Mobiel moet stoppen, wat voor gevolgen heeft dat voor u?

7. Overig

Wat uit het gesprek voortkomt en relevant is voor de onderwerpen mobiliteit, verkeersveiligheid, participatie en welzijn.

3

Interview niet-gebruiker laatste versie

Interview niet-gebruiker Skewiel Mobiel

Interview nr:

Datum:

Woonplaats:

Leefsituatie:

Leeftijd:

Huishoudelijke hulp:ja/nee

Man/vrouw:

Persoonlijke verzorging:ja/nee

Open vraag:

Hoe belangrijk is het voor u om zelf de deur uit te komen en waarom?

1. Overzicht mobiliteit

1. Mate van mobiliteit buitenshuis lopend (1 antwoord mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c
Zonder loophulpmiddelen > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m
Met elleboogkrukken of stok > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m
Met rollator > 1 km	Tussen 1 km en 500 m	< 500 m

2. Mate van eigen mobiliteit verder dan 1 km (meerdere antwoorden mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c	Klasse d	Klasse e
Fiets, bromfiets	Scootmobiel	Rijdt auto	Auto partner	Geen

3. Gebruik van georganiseerd vervoer (meerdere antwoorden mogelijk):

Klasse a	Klasse b	Klasse c	Klasse d	Klasse e	Klasse f	Klasse g
Trein	Bus	Taxi	Auto derden	Valys	WMOtaxi	WMOvervoerskosten

Verleden mate van mobiliteit: (jaartal invullen / nooit gebruikt / in gebruik; waarom gestopt: lichamelijke beperkingen / angst / bezorgdheid anderen)

- Lopend minder dan 1 km sinds:
- Geen fiets meer sinds:
- Geen bromfiets meer sinds:
- Geen scootmobiel meer sinds:
- Gestopt met zelf auto rijden sinds:
- Partner gestopt met auto rijden sinds:
- Geen gebruik trein meer sinds:
- Geen gebruik bus meer sinds:
- Geen gebruik taxi meer sinds:
- Geen gebruik auto derden meer sinds:
- Geen gebruik Valys meer sinds:
- Geen gebruik WMOvervoer meer sinds:

2. Mobiliteit, verplaatsingen buitenshuis in de Trynwâlden

Hoe vaak per week komt u buitenshuis en waarvoor?

Zou u vaker het huis uit willen, en waar zou u dan heen willen gaan? Wat is de reden dat u dit nu niet doet?

3. Verschil tussen de vervoersmiddelen

Welke vervoersmiddelen gebruikt u? Wat doet u daarmee en wat zijn de voor- en nadelen ervan? Heeft u ideeën over bepaalde maatregelen zodat u langer gebruik kunt maken van deze vervoersmiddelen, bijv. andere verkeersregels, begeleiding.

Kent u de Skewiel Mobiel en zo ja, waarom gebruikt u deze niet?

Wanneer zou Skewiel Mobiel een alternatief voor u worden?

4. Overwegingen om eigen vervoer te laten staan uit oogpunt van verkeersveiligheid

Heeft u een eigen vervoermiddel (rijdt zelf auto of partner, brommer, fiets, scootmobiel), hoe veilig vindt u het gebruik ervan voor uzelf en anderen?

Wanneer vindt/vond u het niet meer veilig?

Wanneer zou/heeft u deze laten staan?

Maakt het bij die keuze verschil dat de Skewiel Mobiel er is/was?

Wat vindt u het gevaarlijkste punt in de Trynwâlden en hoe verplaatst u zich daar?

5. Effect op participatie

Heeft u voldoende contacten met andere mensen?

Bent u op de hoogte van wat er gebeurt in de Trynwâlden, bijv. waar nieuwbouw komt, wat voor dorpsactiviteiten er zijn, welke nieuwe winkels er zijn?

Doet u mee met verenigingen of cursussen?

Verwacht u voor anderen of voor u zelf veranderingen in contacten met andere mensen in de omgeving door gebruik te maken van Skewiel Mobiel?

6. Effect op welzijn

Verwacht u dat het gebruik van de Skewiel Mobiel invloed heeft op de stemming van de gebruikers, bijv. dat ze zich actiever voelen na een ritje met de Skewiel Mobiel? Of vrolijker? Of vermoeider? Hoe zou dat voor u zijn denkt u?

Indien u invloed op de stemming verwacht, zou dit ook effecten op de gezondheid hebben denkt u?

Hoe belangrijk is het uzelf buitenshuis kunnen verplaatsen voor u (cijfer van 1 tot 10, geheel niet belangrijk– heel erg belangrijk)?

Hoe belangrijk denkt u dat de Skewiel Mobiel voor u over een jaar is (cijfer van 1 tot 10)?

Stel dat de Skewiel Mobiel moet stoppen, wat voor gevolgen heeft dat voor u en voor anderen?

7. Overig

Wat uit het gesprek voortkomt en relevant is voor de onderwerpen mobiliteit, verkeersveiligheid, participatie en welzijn.

Overzicht (niet-)gebruikers Skewiel Mobiel

Overzicht deelnemers interview Gebruikers Skewiel Mobiel

Enqnr.	Straat	Woonplaats	Leeft.	Gesl.	Mob.1	Mob.2	Mob.3	SkM
1	Hofwegen	Oentsjerk	79	Vrouw	B3	b	def	c
2	Nw Straatweg	Gytsjerk	89	Man	B3	e	df	d
3	Frisiastate	Oentsjerk	88	Vrouw	B3	e	def	c
4	S.Kloostermanstrjitte	Gytsjerk	76	Vrouw	C3	b	def	a
5	Miedemawei	Aldtsjerk	62	Vrouw	C3	b	aef	b
6	Frisiastate	Oentsjerk	85	Vrouw	C3	e	def	c
7	Dr.Kijlstraweg	Mûnein	84	Vrouw	A3	a	dg	a
8	Sûder Spaerlân	Gytsjerk	90	Man	C2	ab	df	a
9	Frisiastate	Oentsjerk	82	Man	B3	b	def	c
10	Rengersweg	Oentsjerk	83	Vrouw	A3	b	def	a
11	Frisiastate	Oentsjerk	86	Vrouw	B3	e	def	b
12	Miedemawei	Aldtsjerk	70	Vrouw	A1	a	ab	c
13	S.Kloostermanstrjitte	Gytsjerk	82	Vrouw	C3	e	ef	b
14	Nw. Straatweg	Gytsjerk	92	Man	B3	e	df	a
15	Dr. Kijlstraweg	Oentsjerk	78	Vrouw	A2	a	df	c
16	R. v. Nautaweg	Gytsjerk	74	Vrouw	A3	a	abd	a
17	R. v. Nautaweg	Gytsjerk	73	Vrouw	A1	a	ef	c
18	Dr. Kijlstraweg	Mûnein	72	Vrouw	B3	e	df	b
19	Canterlandseweg	Gytsjerk	70	Man	A1	ac	d	b
20	Hofwegen	Oentsjerk	89	Vrouw	C3	e	df	c

21	W.Dijkstrastr.	Gytsjerk	76	Vrouw	A1	ac	-	a
22	Rengersweg	Oentsjerk	55	Vrouw	A1	ad	b	c
23	Frisiastate	Oentsjerk	84	Vrouw	C3	e	ef	d
24	Jonkerspaed	Aldtsjerk	82	Vrouw	B3	e	df	c
25	Hofwegen	Oentsjerk	90	Vrouw	A3	e	def	d

Overzicht deelnemers interview Niet-Gebruikers Skewiel Mobiel

Enqnr.	Straat	Woonplaats	Leeft.	Gesl.	Mob.1	Mob.2	Mob.3
1	Frisiastate	Oentsjerk	81	vrouw	B3	c	D f
2	Hofwegen	Oentsjerk	83	vrouw	C3	b	df
3	Frisiastate	Oentsjerk	89	man	C1	abc	def
4	Frisiastate	Oentsjerk	85	vrouw	C3	e	ef
5	Swarteweisein	Tytsjerk	88	vrouw	C3	e	df
6	Dr.Kijlstraweg	Mûnein	81	vrouw	B3	e	g
7	R. v. Nautaweg	Gytsjerk	82	vrouw	A1	a	d
8	Heermawei	Ryptsjerk	62	man	C3	b	adef